

„100-lecie Związku Nauczycielstwa Polskiego na Śląsku”

Dr Piotr Wierzbicki

Komisja Historii i Promocji Oddział ZNP Kraków-Śródmieście

Redaktor „Monumenta Piłsudczana”

Współautor wystawy stałej w Muzeum AK w Krakowie

Trzeba wiedzieć skąd się wyszło fragment wiersza Cypriana Kamila Norwida .

- ❧ „Wolnej my Polsce służym już”
- ❧ Fragment śląskiej pieśni związkowej 1932 r.
- ❧ *Czcząc ojczyście ideały
egoizmu tępy chwast;
Umiłujmy naród cały,
Lecz nie idźmy w służbę kast!*
- ❧ Fragment hymnu ZNP autor S. Zaleski 1906 r.

Stanisław Nowak (1859-1936)

Współtwórca KZNL-ZPpSP
i ZNP, pierwszy prezes
i współpracownik
Piłsudskiego, członek Rady
Narodowej Polskiego Skarbu
Wojskowego (1914 r.)
i Naczelnego Komitetu
Narodowego. Kawaler
Orderu Odrodzenia Polski.
Za jego prezesury związek
rozwijał się na terenie
dzisiejszego województwa
śląskiego od 1906 r.

Początki związku na ziemi śląskiej pod auspicjami ZNL

Początki związku na ziemi śląskiej

- ☞ Najstarsze organizacje związkowe powstały na terenach Śląska jeszcze w XIX wieku m.in. w Bytomiu (Józef Lompa) potem Ustroń, a od 1896 r. Towarzystwo Pedagogiczne w Cieszynie.
- ☞ XX wiek to czas powstawania zrębów Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) opartego najpierw o organizację związaną z Pilaszkowem. W Sosnowcu 17 grudnia 1905 r. doszło do zebrania 120 nauczycieli z Zagłębia. Organizacja działała w Będzinie do 1907 r. Jednak to Związek Nauczycielstwa Ludowego (ZNL) założony 28 grudnia 1905 r. w Krakowie przez Stanisława Nowaka (1859-1936) doprowadzi do trwałego rozwoju organizacyjnego na terenach śląskich po roku 1922. Wówczas to powstaną pierwsze ogniska związku w granicach województwa śląskiego.

Pilaszków miejsce gdzie 1905 r. doszło do zebrania nauczycieli
z zaboru rosyjskiego.

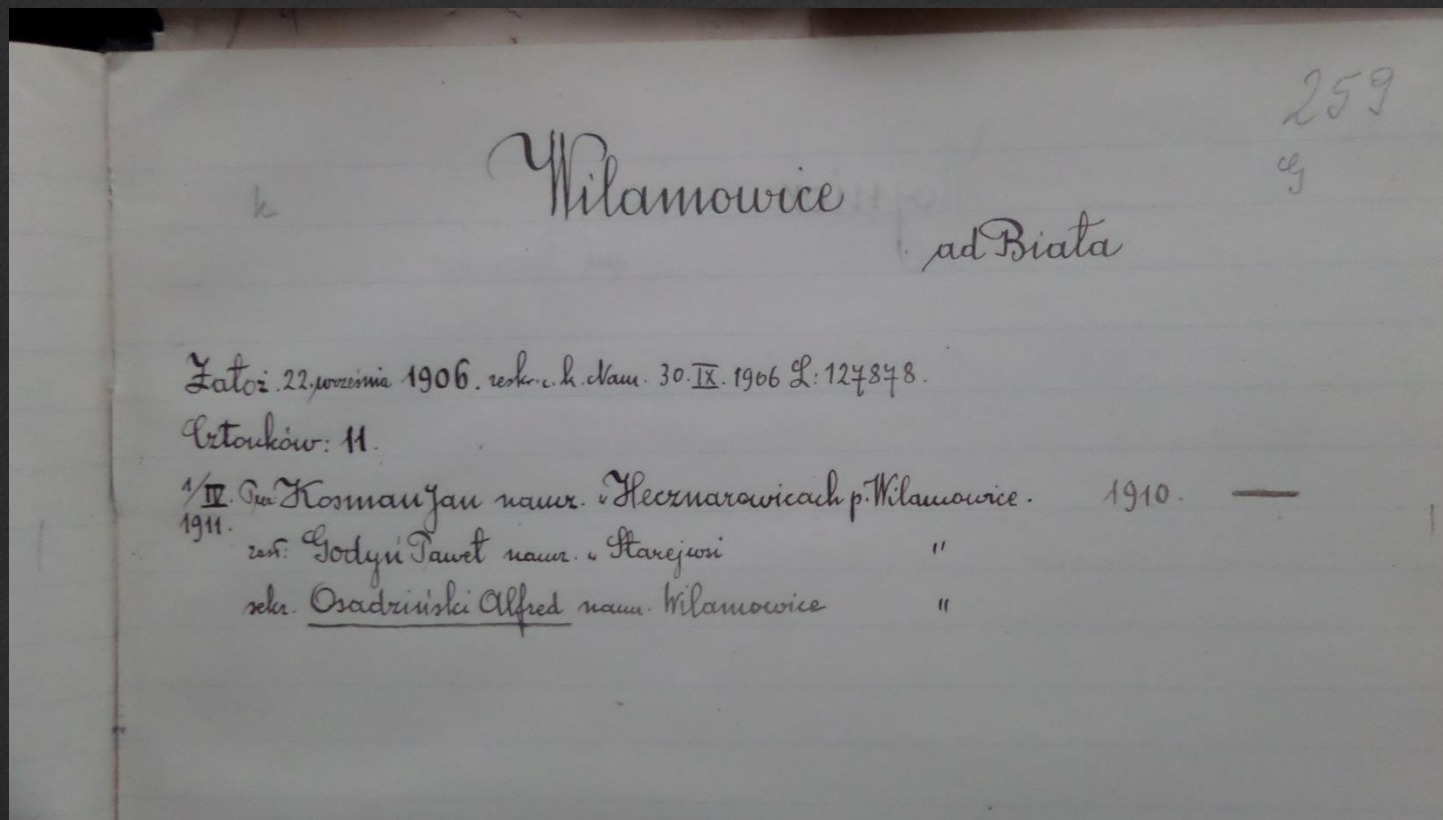

Początki związku na ziemi śląskiej

☞ Pierwsze w Wilamowicach 22 września 1906 r. zaraz potem w Jaworznie 23 września 1906 roku, a następnie w Żywcu 25 września 1906 r. oraz Bielsku Białej 3 stycznia 1907 r.. Rozwój organizacji w Zagłębiu Dąbrowskim to lata 1911 i 1914 i działania braci Lewickich Romana (1885-1940) oraz Gustawa (1883-1944), co przyniosło powołanie do życia ognisk w Będzinie oraz Sosnowcu w 1915 r.

Informacja o powstaniu najstarszego ogniska na obszarze
dzisiejszego województwa śląskiego w Wilamowicach 22 IX 1906 r.
w spisie ognisk Związku Nauczycielstwa Ludowego z 1913 r.
Arch. ZNP Okręg Małopolski Kraków.

Informacja o powstaniu drugiego ogniska na terenie obecnego województwa śląskiego w Jaworznie 23 IX 1906 r. w spisie ognisk Związku Nauczycielstwa Ludowego z 1913 r. Arch. ZNP Okręg Małopolski Kraków.

85

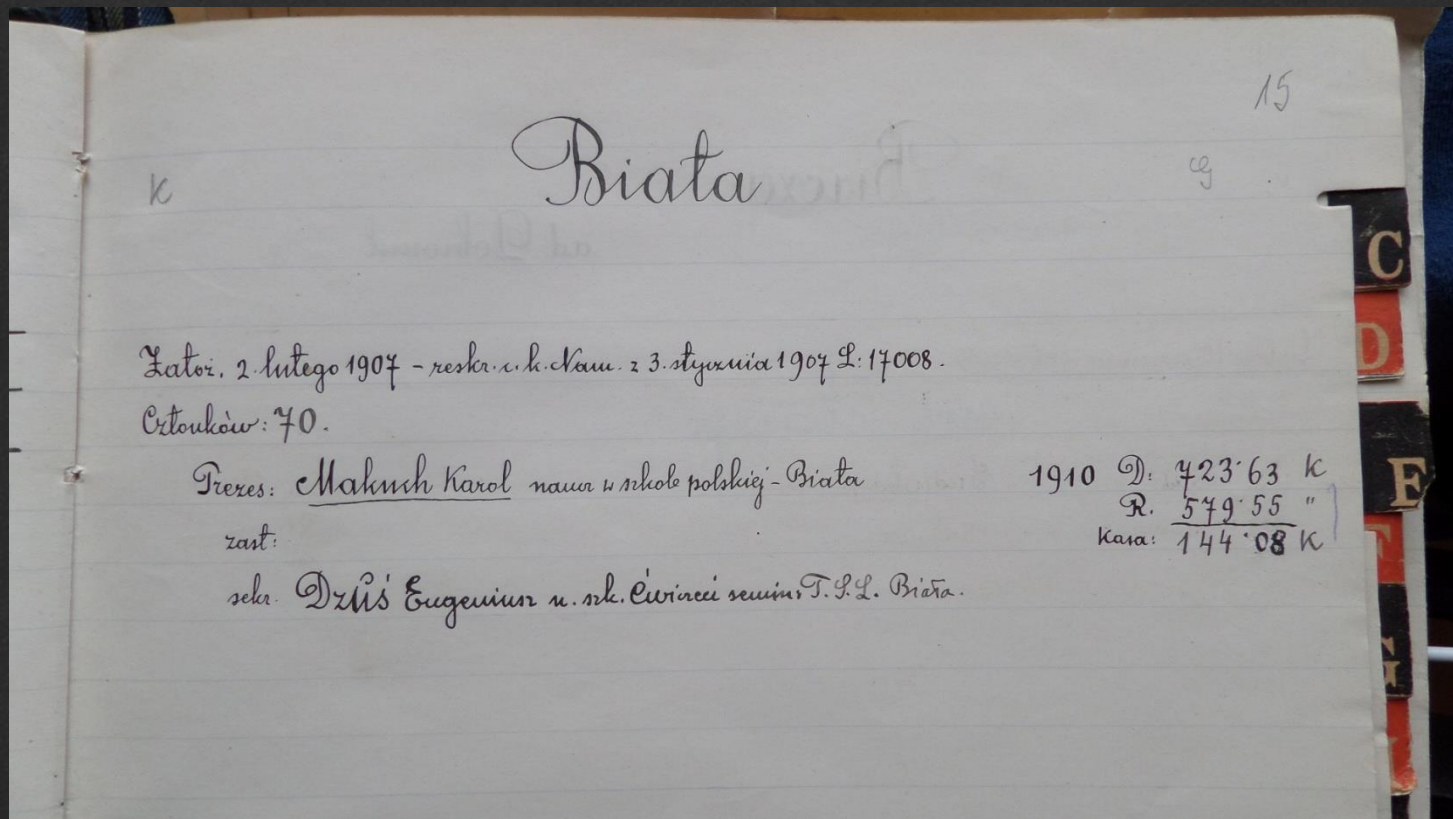
16. Jaworzno ad Chrozanów

Założ. 23. września 1906 - rekr. c. h. Nauk. 2. 10. 1906 L:

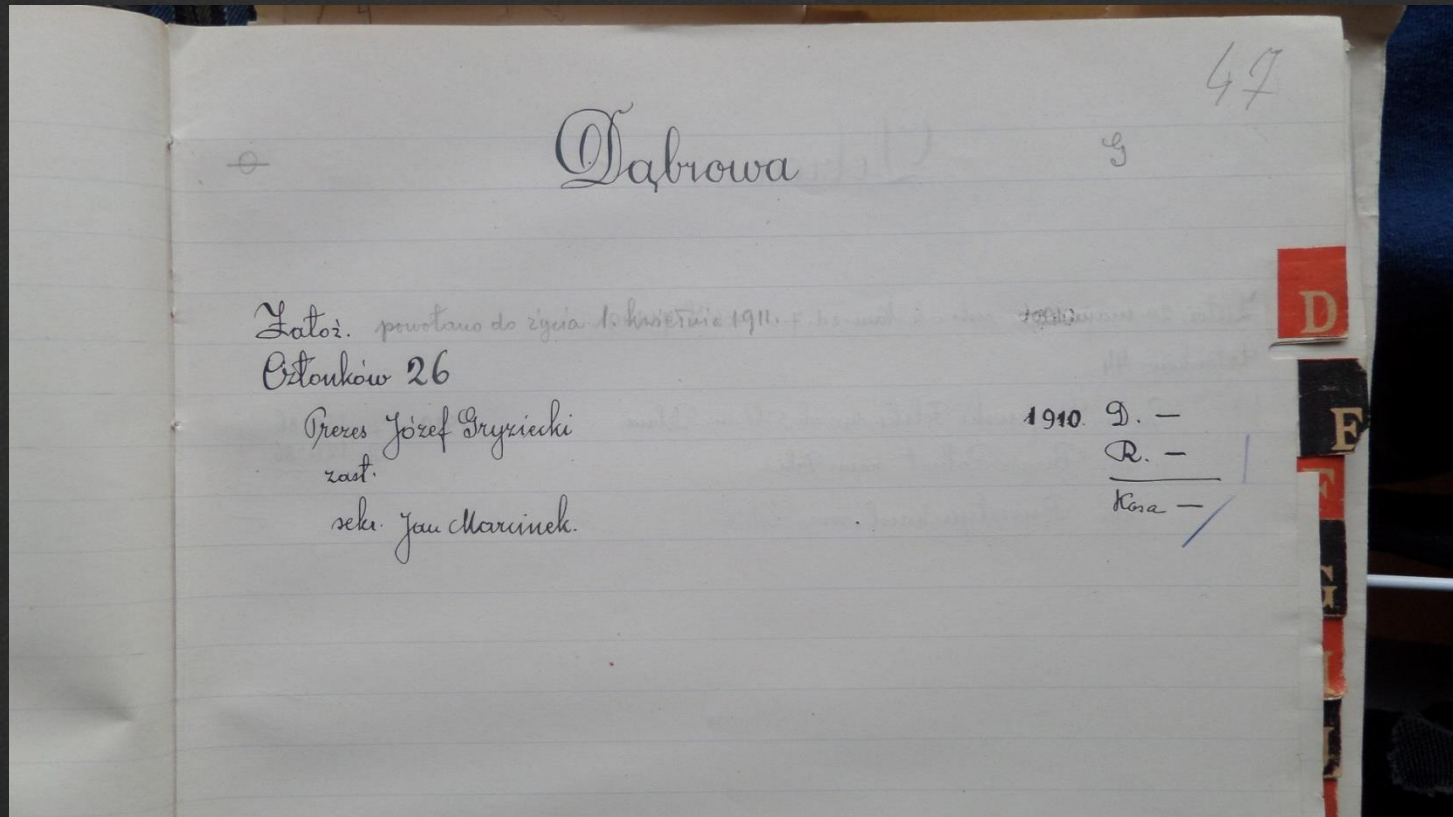
Osobów: 50.

Prezes: Furdzik Jan kier. sek. i Jaworznie (Stara Huta)	1910. D: 264.37 k
zast: Kisłki Józef " " " "	R: 117.30 "
sek. <u>Madyda Franciszek</u> naucz. " "	Kasa: 147.07 k

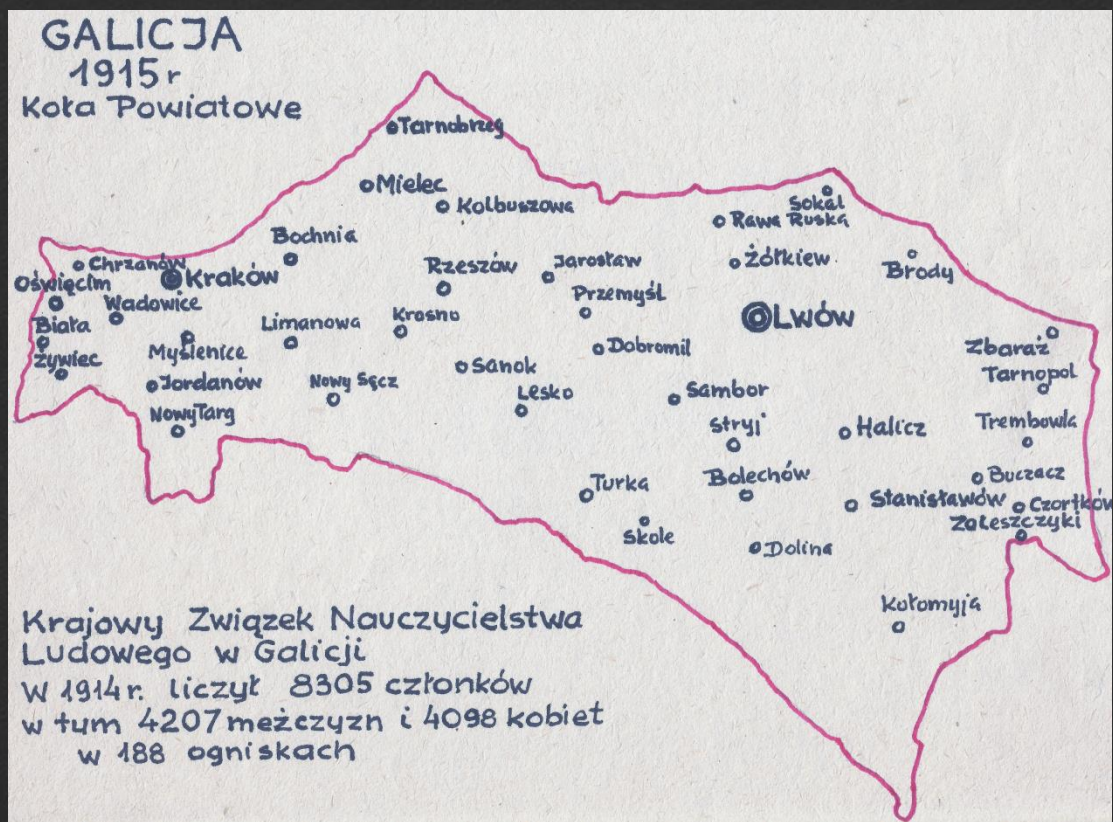
Informacja o powstaniu trzeciego ogniska na terenie obecnego województwa śląskiego w Białej 3 I 1906 r. w spisie ognisk Związku Nauczycielstwa Ludowego z 1913 r. Arch. ZNP Okręg Małopolski Kraków.

Informacja o powstaniu czwartego ogniska na na terenie obecnego województwa śląskiego w Dąbrowie w 1911 r. w spisie ognisk Związku Nauczycielstwa Ludowego z 1913 r. Arch. ZNP Okręg Małopolski Kraków.

Mapa kół powiatowych Krajowego Związku Nauczycielstwa Ludowego Galicji z zaznaczonymi pierwszymi kołami powiatowymi na terenie obecnego województwa śląskiego m.in. Biała i Żywiec.

Roman Lewicki (1885-1940) twórca organizacji związkowej w Zagłębiu Dąbrowskim

Centralne Biuro Szkolne

- ✎ W latach 1915-1916 niemałe zasługi dla wsparcia szkolnictwa polskiego na Śląsku oraz rozwoju ruchu związkowego nauczycieli miało Centralne Biuro Szkolne. Utworzone ono zostało przez Ksawerego Praussa (1874-1925) członka związku i później pierwszego ministra oświaty odrodzonej Polski.
- ✎ Na polecenie Naczelnego Komitetu Narodowego w Krakowie (NKN) Prauss utworzył w Dąbrowie Górniczej Centralne Biuro Szkolne w oparciu przedstawicieli różnych ośrodków społecznych, oświatowych i politycznych.
- ✎ Działalność biura była nastawiona na tworzenie nowych szkół rozwój kadry dydaktycznej i związkowej polskiego nauczycielstwa wraz z zapleczem materialnym oraz podręcznikowym w czym pomagał mu Marian Falski (1881-1974) twórca elementarza dla polskich dzieci.
- ✎ Prace biura miały trwały efekt i mocno wpłynęły na śląskich działaczy niepodległościowych.
- ✎ W 1916 r. Niemcy rozwiązyali tę strukturę. Jednak skutki działań Praussa pozostawiły trwały ślad i uaktywniły środowisko śląskie, które jednak nie doczekało się niepodległości w 1918 r.

Marian Falski (1881-1974) członek Centralnego
Biura Szkolnego działającego na terenie okupacji
niemieckiej w „kongresówce” - członek ZNP
twórca pierwszego elementarza.

Ksawery Prauss (1874-1925) członek związku pierwszy
minister oświaty odrodzonej Polski. Twórca Centralnego
Biura Szkolnego

Nauczyciele i Związkowcy w walce o polski Śląsk i w powstaniach śląskich 1919-1921

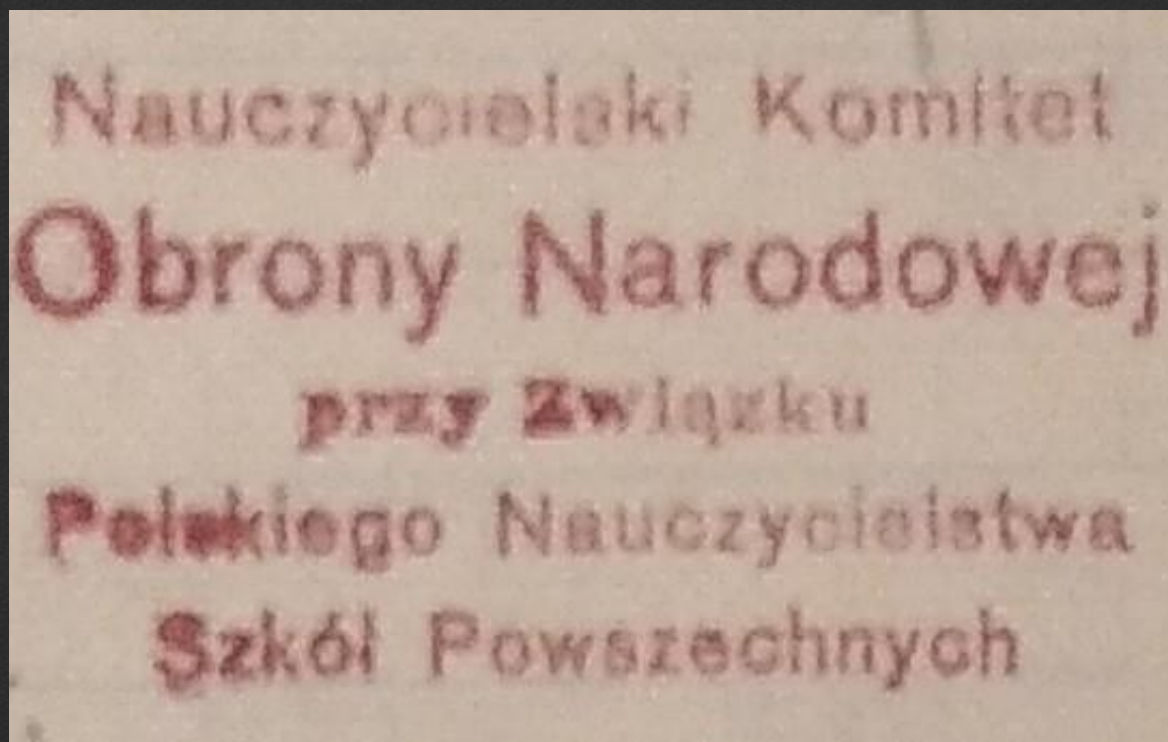

Nauczyciele i Związkowcy w walce o polski Śląsk i w powstaniach śląskich 1919-1921

- ☞ Koniec pierwszej wojny w 1918 roku nie oznacza dla Śląska niepodległości. W latach 1919-1921 rozpoczyna się spór o Śląsk Cieszyński z Czechami w walkach uczestniczącą polscy nauczyciele i związkowcy, w tym czasie trwają też działania zbrojne na obszarze Górnego Śląska I, II i III powstanie śląskie oraz plebiscyt. Dzięki postawie związkowców i nauczycieli udało się realnie wesprzeć zryw śląski, który zaowocował przyłączeniem tej ziemi do macierzy w 1922 roku.
- ☞ Związek prowadzi akcję agitacyjną oraz wspiera finansowo plebiscyty i powstania śląskie najlepszym tego dowodem są działania Komitetu Obrony Narodowej przy Związku, który jednorazowo przeznaczył 2 grudnia 1920 r. 100000 marek polskich na wsparcie plebiscytu a nauczycielstwo związkowe opodatkowało się na ten cel - 1% poborów.

Pieczęć Nauczycielskiego Komitetu Obrony Narodowej przy Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, który podjął uchwałę o opodatkowaniu się na potrzeby plebiscytu śląskiego i przekazał sto tysięcy marek polskich na potrzeby Śląska. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Nauczyciele i Związkowcy w walce o polski Śląsk i w powstaniach śląskich 1919-1921

- ❧ Protokół nr XIX
- ❧ 2 XII 1920 r. [Warszawa]
- ❧ Prowadzący kol. Muller
- ❧ Porządek dzienny:
- ❧ [...] Biuletyn Zarz.[adu] Oddziału Warszaw.[skiego] w sprawie opodatkowania się na plebiscyt Śląski
- ❧ [...] I Zarząd Oddz.[iału] Warsz.[awskiego] Związku PNSP wydał biuletyn, w którym powołuje nauczycielstwo Szkół Pow.[szechnych] do jednorazowego opodatkowania się na plebiscyt śląski. [...] w wysokości 1% od poborów państwowych.
- ❧ [...] Naucz.[ycielski] Komitet Obr[ony] Nar.[odowej] uchwała w zasadzie 100000 mk (sto tysięcy marek [polskich]) na plebiscyt na Górnym Śląsku

Uchwała z 2 XII 1920 r. Nauczycielskiego Komitetu obrony Narodowej przy Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w sprawie przekazania 100 tys. marek polskich na potrzeby plebiscytu śląskiego i opodatkowaniu się nauczycielstwa na potrzeby plebiscytowe.

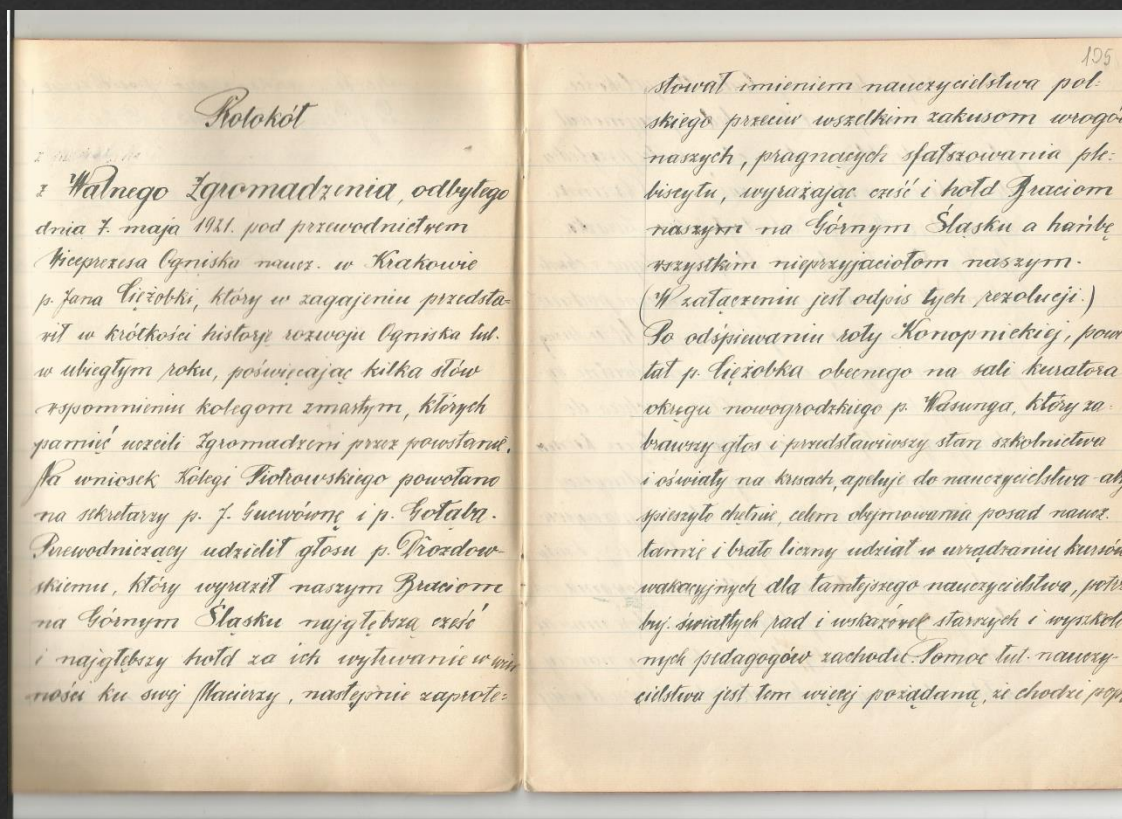
I. Zarząd oddz. Warsz. Związku P.N.N.P. wydał biuletyn, w którym powołuje nauczycielstwo Szkół Pozn. do jednorazowego opodatkowania się na plebiscyt śląski.
Wzywając do tego w sprzeczności z treścią okólnika Komitetu, który również wzywał w dniu 22. X r. b. ogół nauczycielstwa do opodatkowania się w wysokości 1% od poborów państwowych na cele obrony narodowej. Wobec tego Naucz. Komitet prosi, by i Zarząd oddz. Warsz. uchwalił taki sam podatek, co w stosunku do różnic poborów nauczycielskich byłoby zasadą bardziej sprawiedliwą. Komitet przewiduje, iż taka stopa procentowa da lepsze wyniki materialne.
Naucz. Komitet Obr. Nar. uchwała w zasadzie 100 000 mk. (sto tysięcy marek) na plebiscyt na Górnym Śląsku.

Nauczyciele i Związkowcy w walce o polski Śląsk i w powstaniach śląskich 1919-1921

- ❧ W całym kraju rozwijano działania propagandowe dla wsparcia walki o Śląsk. O czym świadczy poniższy dokument tj. odezwa krakowska z maja 1921 r.
- ❧
- ❧ **Poparcie dla walki o przyłączenie Śląska Walne Zgromadzenie nauczycieli ZNPSP w**
- ❧ **Krakowie 1921 r.**
- ❧ *Walne Zgromadzenie [...] 7 maja 1921 r. [...] w Krakowie. Przewodniczący udzielił głosu p. Drozdowskiemu. Który wyraził naszym Braciom na Górnym Śląsku najgłębszą cześć i najgłębszy hołd za ich wytrwanie w wierności ku swej Macierzy, następnie zaprotestował imieniem nauczycielstwa polskiego przeciw wszelkim zakusom wrogów naszych pragnących sfałszowania plebiscytu [...].*
- ❧

Poparcie dla walki o przyłączenie Śląska przez Walne Zgromadzenie nauczycieli ZNPSP w Krakowie 7 V 1921 r. Arch. ZNP Okręg Małopolski Kraków.

Nauczyciele i Związkowcy w walce o polski Śląsk i w powstaniach śląskich 1919-1921

- ❧ Związek Nauczycielstwa Polskiego oprócz wkładu ogólnego, działań finansowych i propagandowych wsparł także osobowo walkę o Śląsk.
- ❧ Nasi członkowie ówcześni i przyszli uczestniczyli w powstaniach śląskich, a także byli członkami komisji plebiscytowych. **Było w to zaangażowanych około 250 osób.**
- ❧ Jedną z nich był **Józef Syska (1890-1982)**, W 1920 roku działał w Komisji Plebiscytowej na Śląsku. Potem agitował w Warszawie pośród nauczycielstwa i kierownictwa ZPNSP (za przywróceniem tej dzielnicy do macierzy i za wsparciem materialnym tych działań. Był obecny na Śląsku podczas III powstania śląskiego w 1921 r.

KRZYŻ NA ŚLĄSKIEJ WSTĘDZE WALECZNOŚCI I
ZASŁUGI nadawany w latach 1921-1924 i odznaka
od 1927 r.

Nauczyciele i Związkowcy w walce o polski Śląsk i w powstaniach śląskich 1919-1921

☞ Powstańcem śląskim był przyszły członek naszej organizacji tj. ZNP od lat 30-tych XX wieku **Imiela Emanuel Konstanty ps. Karol Dym (1888-1953)**, od 1918 roku aktywnie działa na Śląsku, bierze udział w pierwszym powstaniu Śląskim w 1919 roku, potem rozwija Związek Nauczycieli Górnoślązaków, był kierownikiem Wydziału Szkolnego przy Komisariacie Plebiscytowym. Autor hymnu powstańców śląskich (1919).

Imiela Emanuel Konstanty ps. Karol Dym (1888-1953), uczestnik
powstań śląskich autor hymnu powstań śląskich, członek ZNP.
(Domena publiczna).

Hymn powstańców śląskich

- 🌀 **Hymn Powstańców Śląskich**
- 🌀 Autor: Emanuel Imiela ps. Karol Dym
- 🌀 Rok: 1919
- 🌀 Powstańcy, naprzód! Hej w szeregi!
- 🌀 Na ramię broń, do boku stal!
- 🌀 Wytknięta droga: Odry brzegi!
- 🌀 W obronie stańmy modrych fal
- 🌀
- 🌀 Do walki marsz o świętą ziemię
- 🌀 O święte chaty, święty siew
- 🌀 O śląski lud, piastowe plemię
- 🌀 O serca polskie, polską krew
- 🌀
- 🌀 Na bój! na bój! Nie spoczniem,
- 🌀 aż ustąpi wróg,
- 🌀 Bo nas na bój prowadzi Bóg.
- 🌀

Emanuel Imiela (1888-1953) ps. Karol Dym wraz z rodziną od lewej siedzi córka Maria, Czesława, teść Wacław Ateński i syn Stanisław a stoi żona Maria. Zbiory prywatne.

Odślonięcie tablicy Emanuela Imieli na domu przy ul. Andrzeja 23 w Katowicach, gdzie mieszkał przed wojną z rodziną w latach 30-tych XX wieku. Przemawia Pan Władysław Sala na odślonięciu tablicy pamiątkowej. Zbiory prywatne.

Nauczyciele i Związkowcy w walce o polski Śląsk i w powstaniach śląskich 1919-1921

Do szeregu powstańców należy zaliczyć **Stanisława Koziela (1906-1996)**, który jako małoletni chłopiec uczestniczył w III powstaniu śląskim, a potem działał w Związku Powstańców Śląskich, a czynnym nauczycielem i związkowcem został w końcu 1925 roku. Kolejny to **Jan Imach (1899-1944)**, który walczył w I powstaniu śląskim będąc jeszcze gimnazjalistą w Będzinie i członkiem ZHP oraz POW-u. Dalej mamy ciekawą postać **Tadeusza Tarnawskiego (1901-1977)**, który jako uczeń brał udział w obronie Lwowa w 1919 roku (Orlęta lwowskie), a w 1920 roku przybył na ochotnika na Śląsk by pomóc powstańcom oraz w plebiscycie. Wziął udział w III powstaniu śląskim, Nie można zapomnieć też o agitacyjnej i plebiscytowej pracy **Gustawa Lewickiego (1883-1944)** i jego brata **Romana Waclawa Lewickiego (1885-1940)** pod hasłem „Śląsk do Polski”. Kolejny **Bogusław Jakubowicz (1906-1992)** jako harcerz uczestnik III powstania śląskiego, działacz ZHP i ZNP w Sosnowcu. Był jeszcze **Mieczysław Kłapa (ur. 1890 r.)** współpracownik Polskiego Komisariatu Plebiscytowego w Bytomiu, a także pracował przy plebiscycie w Zabrze, mieszkaniec Zabrze, od 1910 roku nauczyciele, działacz związkowy.

Marszałek Józef Piłsudski, Naczelnik Państwa, a także honorowy członek Związku, podczas wizyty w Katowicach 27 sierpnia 1922 r. Zdjęcie przedstawia ceremonię dekorowania powstańców śląskich Krzyżami Virtuti Militari

Nauczyciele i Związkowcy w walce o polski Śląsk i w powstaniach śląskich 1919-1921

Na koniec warto też wspomnieć choćby jednego bohatera z Cieszyna Jerzego Kisiela (1887-1975), nauczyciela walczącego o polskość jeszcze przed I wojną, karanego za swe patriotyczne przekonania i działalność w Karwinie. Był żołnierzem walczył pod Gorlicami w 1915 roku potem powrócił z wojny i w 1918 roku przy pomocy górników rozbroił 120 osobowy oddział kawalerii austriackiej, a konie wysłał do Cieszyna dla Polskiego Wojska. Wspierał czynnie walkę o polski Cieszyn i Śląsk. Ten spis zamyka postać Witolda Wyspiańskiego (1886-1945) brata stryjecznego Stanisława Wyspiańskiego sławnego malarza, dramaturga i artysty. Rozwijał swą działalność artystyczną, przyrodniczą i nauczycielską w Sosnowcu, zaangażowany w działania na rzecz powrotu Śląska do Polski.

Witold Wyspiański (1886-1945) stryjeczny brat Stanisława
Wyspiańskiego, działacz na rzecz polskiego Śląska członek ZNP.
(Domena publiczna)

Początki organizacji związkowej i szkolnej na obszarze Śląska od 1918 do 1926 roku

Początki organizacji związkowej i szkolnej na obszarze Śląska od 1918 do 1926 roku

- W 1919 r. powstają pierwsze organizacje nauczycielskie, a najistotniejsze staje się powołanie w 1920 r. Związku Nauczycieli na Górnym Śląsku, kolejne to Wydział Szkolny w ramach Polskiej Komisji Plebiscytowej. W Cieszynie działa Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, które współpracuje ze Zjednoczonym już wówczas Związkiem Nauczycielstwa Szkół Powszechnych (nazwa od 1919 r.) później Związek Nauczycielstwa Polskiego (od 1930 r.). Teren Górnego Śląska wymagał pracy u podstaw. W Cieszyńskim mimo, że pierwsze ognisko Związku powstaje w 1924 r., to rodzi się ono na bazie już wcześniej funkcjonującego Towarzystwa Pedagogicznego, a jego pierwszym prezesem jest Jan Żebrok (1883-1965) zasłużony działacz i nauczyciel polski.

Pierwsza i ostatnia strona 4 stronicowego protokołu informującego, że 25 III 1924 r. PTP na Śląsku Cieszyńskim uległo likwidacji i przystąpiło do ZPNSP na Śląsku na końcu widoczny podpis prezesa PTP a następnie prezesa ZPNSP na Śląsku Cieszyńskim Jana Żebroka głównego architekta tego wydarzenia. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

16

Związek Oświaty Polskiej Tow. Pedagog. w Cieszynie.

1. ... W Cieszynie, dnia 24.4.1924.

ZARZĄDZ GŁÓWNEGO ZWIĄZKU POLSKIEGO NAUCZYCIELSTWA
SEKCJA POWSZCZONYCH
w Warszawie.

Właściwość należy zachowywać sakramentalną radą i dążyć do osiągnięcia przez Was, Szanowni Koleżki Związkowcy, wiadomości, iż Polskie Towarzystwo Pedagogiczne Śląska Cieszyńskiego uchwaliło na swoim Walnym Zgromadzeniu dnia 25. marca 1924 r. likwidować swoją organizację a przystąpić do Związku P.N.S.P.

Walesek w przystąpieniu do Związku i rozwiązanu P.T.P. przyjęte prawie jedomyślnie wśród głoszących eklasków.

Walesek ten bierze jak następuje:

Walne Zgromadzenie P.T.P. uchwala przystąpienie do Związku P.N.S.P. Uchwała warunków, przeprowadzenie przystąpienia i wszelkie zgromadzenia likwidacyjne powierza się obecnemu Zarządowi Głównemu, który uspróduje at do zupełnej likwidacji P.T.P.

Blizsze szczegóły z Walnego Zgromadzenia, przedewszystkiem szczegóły dotyczące sprawy połączenia się ze Związkiem P.N.S.P. znajdzie Szanowni Państwo Koleżki w Rozprawie "Miejsce społeczeństwa Pedagog." str. 119.

3 2:52:54 4

Powtórnie warunki są potwierdzaniem tego, że już ustale sakramentalne Szan. Delegatem Związku i sądzimy, że będą bez sprzeczności przyjęte.

Co do punktu 1. uważamy to za wskazane ze względu na słabe jeszcze funkcjonowanie Komisji górnosląskiej i brak ludzi w ośrodku, t.j. w samych Katowicach, pewnie, aby trzymać rękę trochę taktu i na powiecie Bielskim, gdzie jest sporo jeszcze elementów nieporządnych i niesfernych.

Regulamin powyższej Komisji przysłałibyśmy do przebiegu Zarządowi Głównemu. Referatów na zgromadzenia organizacyjne "Ogólnik" nie trzeba wysyłać, gdyż rzecz jest już gruntownie omówioną i przygotowaną.

Mamy nadzieję, że na Walnym Zgromadzeniu Delegatów "Związku", w imię edbądź się znowu w wakacje, będą już nasi delegaci z "Ogólnik".

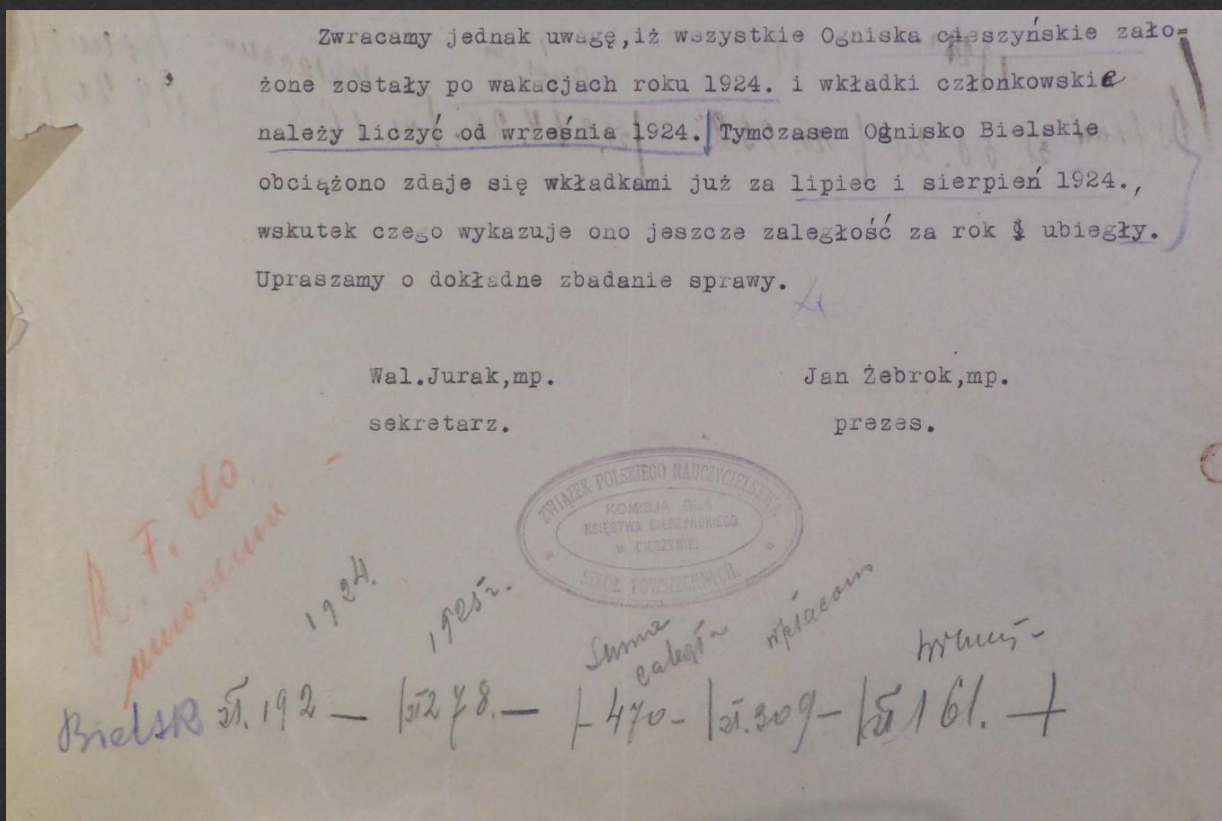
Z koleżeńskim pozdrowieniem

Walentyn Jurak,
sekretarz.

Jan Żebroka
prezes

TOWARZYSTWO NAUCZYCIELSTWA
Zarząd Główny
na ŚLĄSKU

Dokument informujący o powstaniu ogniska w Cieszynie oraz początek zapisu składek z ognisk z okręgu cieszyńskiego z lat 1924-1925. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Część druga dokumentu informującego o składkach ognisk
 związku z okręgu cieszyńskiego z lat 1924-1925. Arch. ZG ZNP w
 Warszawie.

co wykasano *określenie*

Biedak	Stawina od 1/2 1924	- 40 wotom	wykasano 40 wot.
Endoni	1/2	35	" " 36 wot.
Skogor	1/2	35	" " 36 wot.
Stramni	1/2	35	" " 36 wot.
Antoni	1/2	35	" " 36 wot.

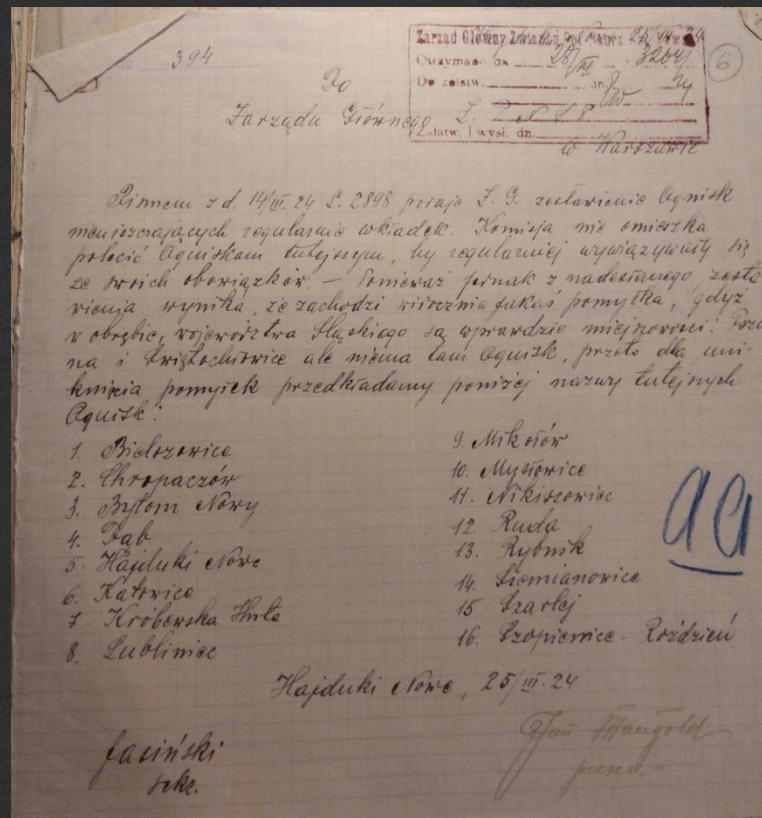
<u>Ciechanów</u>	1924. 11. 21. 102.39 1925. 11. 21. 102.39 1926. 11. 21. 102.39 1927. 11. 21. 102.39
<u>Skoson</u>	1924. 11. 21. 48.40 1925. 11. 21. 48.40 1926. 11. 21. 48.40 1927. 11. 21. 48.40
<u>Stramni</u>	1924. 11. 21. 52.40 1925. 11. 21. 52.40 1926. 11. 21. 52.40 1927. 11. 21. 52.40
<u>Widzów</u>	1924. 11. 21. 55.20 1925. 11. 21. 55.20 1926. 11. 21. 55.20 1927. 11. 21. 55.20

Początki organizacji związkowej i szkolnej na obszarze Śląska od 1918 do 1926 roku

W przypadku górnośląskiego terenu jest to proces nieco szybszy bo pierwsze ogniska powstają w Mysłowicach, Rybniku, Mikołowie, Chełmie Wielkim, Dąbiu, Nowych Hajdukach w 1922 r. i a ostateczne przyłączenie do ogólnopolskiej organizacji to 1923 r. i powstanie okręgu pod przewodnictwem pierwszego prezesa Jana Mangolda (1885-1958) w Mysłowicach. Do 1 czerwca 1924 r. organizacja na Górnym Śląsku liczy 910 nauczycieli skupionych w 19 ogniskach np. w Wodzisławiu Śląskim ognisko powstaje w 1925 roku. W 1926 roku liczba ognisk wynosi 33 i skupia 1413 osób, a Związek staje się najliczniejszą organizacją nauczycielską na Śląsku mającą główny wpływ na rozwój polskiego szkolnictwa i polskości w tej dzielnicy. To tu dzięki pracy Józefa Syski (1890-1982) i Mariana Falskiego (1881-1974) naszych związkowców udaje się wprowadzić pierwsze polskie podręczniki dla dzieci i rozbudować sieć szkół na Górnym Śląsku przy współpracy lokalną administracją. W końcu dzielnice tę i jej rozwój wspiera też sam Marszałek Józef Piłsudski (1867-1935) honorowy członek związku, który przybywa na teren Górnego Śląska jeszcze w 1922 roku.

Informacja o Ogniskach ZPNSP na Górnym Śląsku z 25 marca 1924 r., Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Informacja o Ogniskach ZPNSP na Górnym Śląsku z 14 maja 1924 r., Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Związek Polsk. Nauczycielstwa Szkół Powsz.
 KOMISJA ZARZ. GŁÓW. W KATOWICACH.
 L. dz. 458

Hajduk, stowe 14 maja 1924. 11

Zarządu Głównego Z. P. N. S. P.

o kwaterach

Na pismo z 10/5. b.z. L. 5267 w sprawie uzgodnienia wyka-
 zów Ognisk woj. Śląskiego dostaliśmy co następuje: W wy-
 wżenie Śląskiem istnieją ogółem 17 Ognisk, z tych nad-
 feruc, miało być w Słobowicach powstało dopiero
 dnia 10 maja b.z. (Izbieżenie zostało uadobrane) I wymie-
 nujemy w następujący wykazie Ognisk młodzieżę
 dwa; miało być Knurow i Wielki Chetau, reszta
 pokrywa się wykazem Słobowici. —

W sprawie Zarządu Głównego przesyłamy wprost, mając
 informację Z. P. feruc w bieżącym tygodniu po-
 ziatkować niektóre formalności.

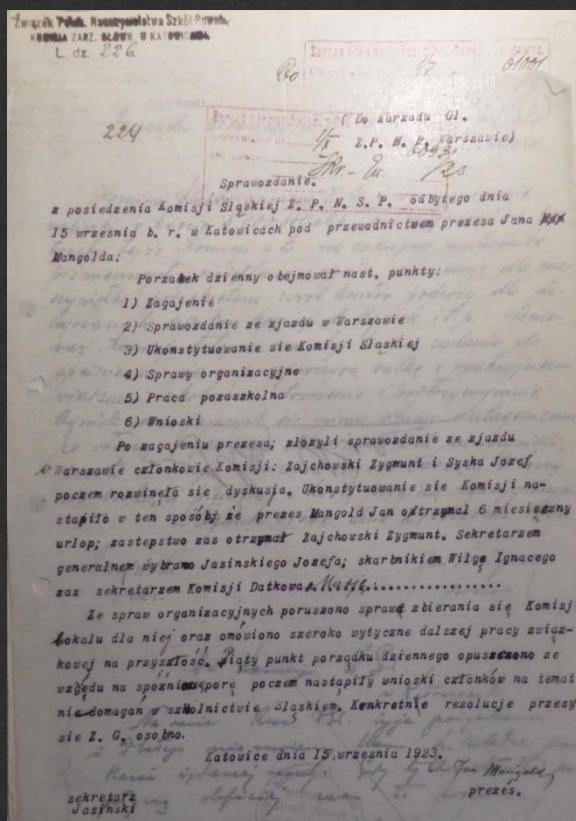
Cześć!

Jan Mungul

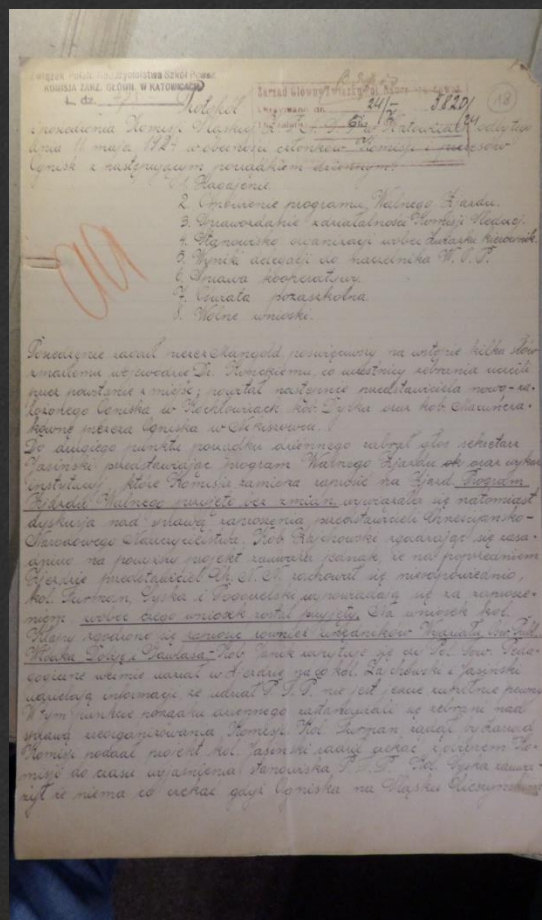
Zarząd Główny Związku Pol. Naucz. Szk. Powsz.
 Przyjmano dn. 15.5. 1924
 Do zaimu. dn. _____
 Słobowice

preros
 prasa, odpowiadającemu J. Hrabkowskiego 17.5.24.

Dokument z ukonstytuowania się Komisji Śląskiej we wrześniu 1923 r. czyli powołania do życia okręgu śląskiego związku. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Protokół z posiedzenia Komisji Śląskiej ZPNSP tj. Komisji Okręgu Śląskiego z maja 1924 r. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Wykaz kandydatów na członków Komisji Śląskiej – okręgu, 20 II 1925 r. Arch. ZG ZNP w Warszawie

W Y K A Z

kandydatów na czł. Komisji, ich zastępców oraz dwóch sekretarzy, wybranych z Górnośląskiej części woj. śl. przez Prezydja Ognisk 20. IX.25. na posiedzeniu w Katowicach. (68)

12409

L.p.	Nazwisko i imię	Charakter	Adres
1.	Szafran Józef	prezes	Mysłowice, Rzeźalni 7.
2.	Syska Józef	viceprezes	" sem. naucz. męskie
3.	Mazak Kazimierz	czł. Komisji	Siemianowice, Dworcowa 4.
4.	Zajchowska Janina	"	Królewska-Huta, Rejtana 5.
5.	Pogorzelski Feliks	"	Nowy Bytom, kier. szk. im. T. Kościuszki
6.	Rzeszółtko Aleksander	"	Katowice, Sobieskiego 10. I.p.
7.	Banek Tadeusz	"	Chechło Stare, pocz. Swierkleniec
8.	Mijał Józef	"	Orzepowice kier. szk. pocz. Rybnik.
9.	Piszczkiewicz Wojciech	zastępca czł. Kom.	Siemianowice, kier. szk. im. kr. Jadwigi.
10.	Furman Tadeusz	"	Wełnowiec, kier. szk. pocz. Wełnowiec.
11.	Łonicki Władysław	"	Rozdzień-Szopienice, Szkolna 7.
12.	Barciówna Wincenta	"	Ruda, Bytomska 29.
13.	Jasiński Józef	generalny sekretarz	Katowice, Kochanowskiego 12.a.
14.	Błasinski Stanisław	drugi	Mysłowice, Kacza 15. II.p.

Wykaz składek z ogniska związku w Świętochłowicach od V do IX 1925 r., Arch. ZG ZNP w Warszawie.

(4) el. Brak 1925

Biuro Państw. 14740
3 PAZ 1925

Urząd Gminny
Świętochłowicach.
L. dz. 14/25.

Do Zarządu Głównego.

Na pismo z 27.V. 1925 L. 14404/15 Zarząd Gminny w Świętochłowicach donosi, że dnia 12.VI. 1925. zostały wygotowane następujące piędzide w kwocie 195 zł 80 gr. a to:

Dot.	Stosunek	Wysokość	1925	Składka skł.	Razem.
26 w maju 19	16.	24 zł 00 gr	16 zł	40 zł 00 gr	
26 w czerwcu 23	17.	28 " 80 "	17 "	45 " 80 "	
26 w lipcu 26	17.	28 " 51 "	17 "	45 " 51 "	
26 w sierpniu 26	15.	25 " "	15 "	40 " "	
26 w wrześniu 26	9.	15 " 40 "	9 "	24 " 40 "	
razem.			121 " 80 "	24 zł	= 195 zł 80 gr

Sumy rozdzielc sąmy 195 zł 80 gr. Suma uiszczona
P.S. Zarząd miejscowy zarządza, że ma do wypłaty
ma części wyroczni i składki poddawane w rozrachunku
z wydatkami na listopad i resztę wyroczni wypłaci
Zdzisław w Krakowie.

za skarbnika
Hosztowa-Łępa

Referent: Proszynski
Aprobowano
Wykreślono: [signature]
Wysłano: [signature]
Zwrót składek
Złożono do aktów [signature]

AT Świętochłowice

Wykaz ognisk ZPNSP w województwie śląskim z 22 III 1926 r. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

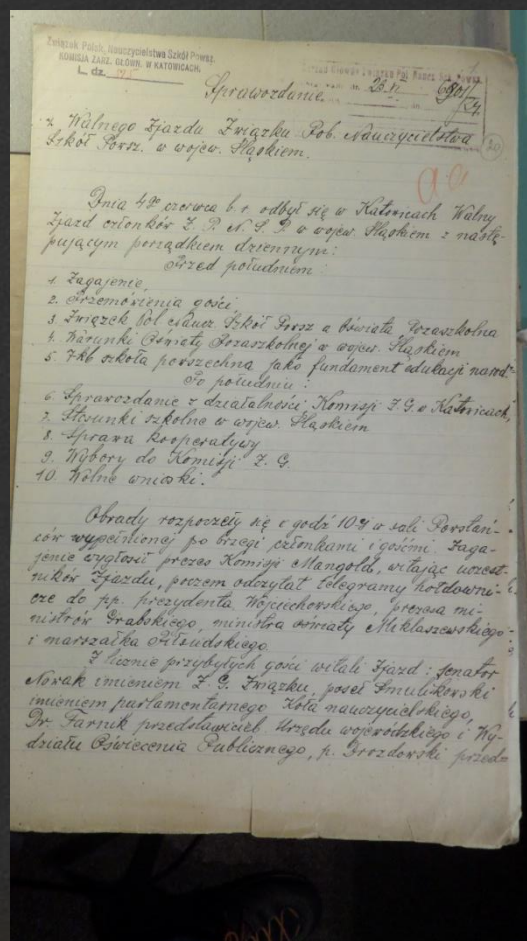
(102)

Wykaz "Ognisk" powiatami
w Województwie Śląkiem 20222

L-p.	Ognisko	:	Powiat
1:	Białako	:	Białako
2:	Czechowice	:	"
	Strumień	:	"
4:	Cieszyn	:	Cieszyn
5:	Skoczów	:	"
6:	Ustron	:	"
7:	Zebrzydowice	:	"
8:	Bielaszowice	:	Katowice
9:	Katowice	:	"
10:	Kochłowice	:	"
11:	Królewska "uta"	:	"
12:	Michałkowice	:	"
13:	Myszkowice	:	"
14:	Nikiszowice	:	"
15:	Siemianowice	:	"
16:	Sopienice	:	"
17:	Ważkowice	:	"
18:	Lubliniec	:	Lubliniec
19:	Golasowice	:	Paszyna
20:	Mikołów	:	"
21:	Nowy Bieruń	:	"
22:	Paszyna	:	"
23:	Wielki Cechm	:	"
24:	Knurów	:	Rybnik
25:	Rybnik	:	"
26:	Wodzisław	:	"
27:	Chropaczów	:	Świętochłowice
28:	Nowe Hajduki	:	"
29:	Nowy Bytom	:	"
30:	Ruda	:	"
31:	Żarlej	:	"
32:	Świętochłowice	:	"
33:	Tarnowskie Góry	:	Tarnowskie Góry

Handwritten notes:
 - "Przebieg do..."
 - "Kochłowice" (written over 10)
 - "13/15 1926 d." (written over 11)
 - "10/11 1926" (written over 12)
 - "22/15 36 1926" (written over 15)
 - "ac Katowice Śląskie" (written over 16)

Pierwsza strona protokołu pierwszego Walnego Zjazdu Związku w województwie śląskim 4 VI 1924 r. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Pieczęć Zarządu Okręgu Śląskiego ZPNSP z 1926 r.
Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Organizacja związkowa (ZPNSP i ZNP) na obszarze Śląska od 1926 do 1939 roku.

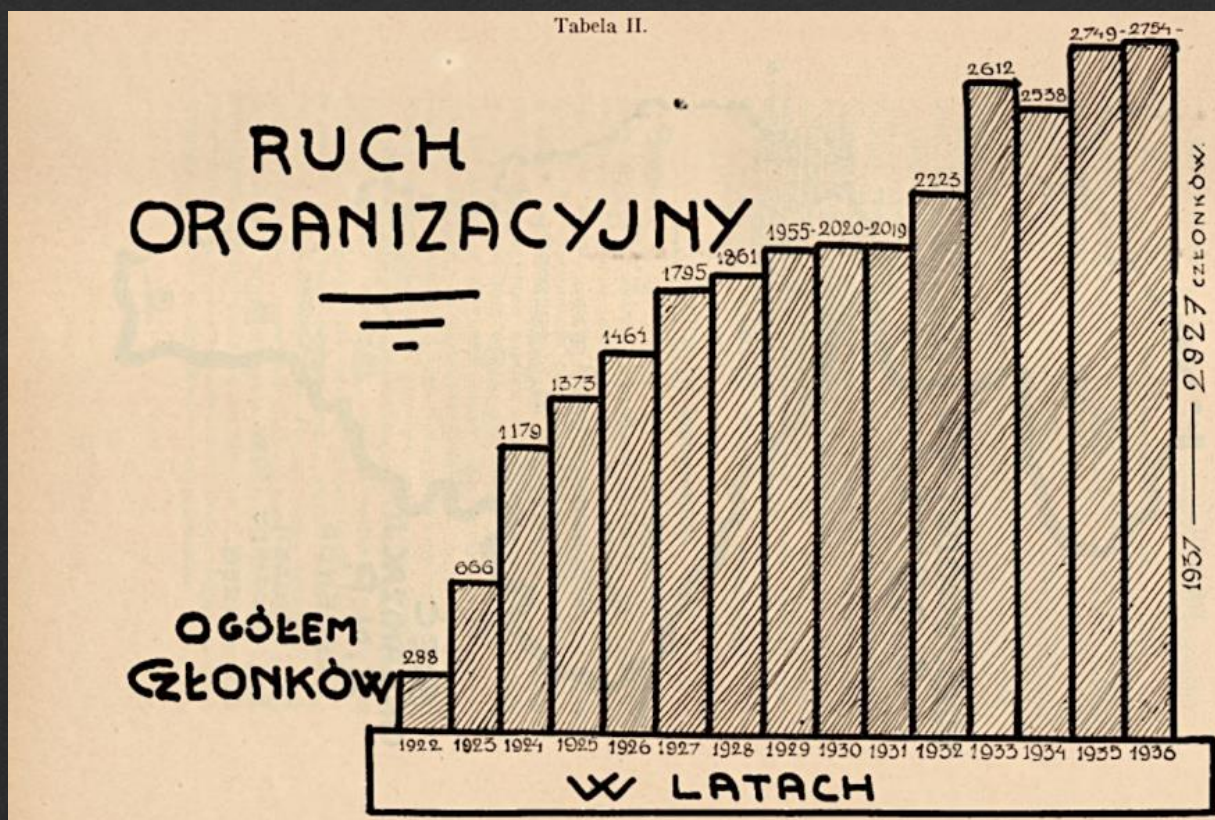

Organizacja związkowa (ZPNSP i ZNP) na obszarze Śląska od 1926 do 1939 roku.

Organizacja związkowa wzrasta od 1926 roku do 1939 r. W latach 1927 -1937 liczba członków ZNP wzrosła o ponad tysiąc osób z liczby 1795 członków w 1927 r. do 2927 osób w 1937 roku. Liczba ognisk związkowych też rośnie do 58 w 1936 r. Funkcje prezesów okręgu śląskiego w tym czasie sprawowali Jan Mangold (1922-1924), Józef Szafran (1924-1928), Jan Żebrok (1928-1929), Stanisław Rzeszowski (1929-1931), Roman Mazanek (1931-1932), Józef Syska (1932-1935) i Eugeniusz Kinstsner (1935-1939).

Zmiany liczby członków ZPNSP i ZNP w latach 1922-1937. „Ogniskowiec” Nr 3/4, 1937/38 r.

Opis sytuacji organizacji związkowej na Śląsku z 20 XII 1926 r. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

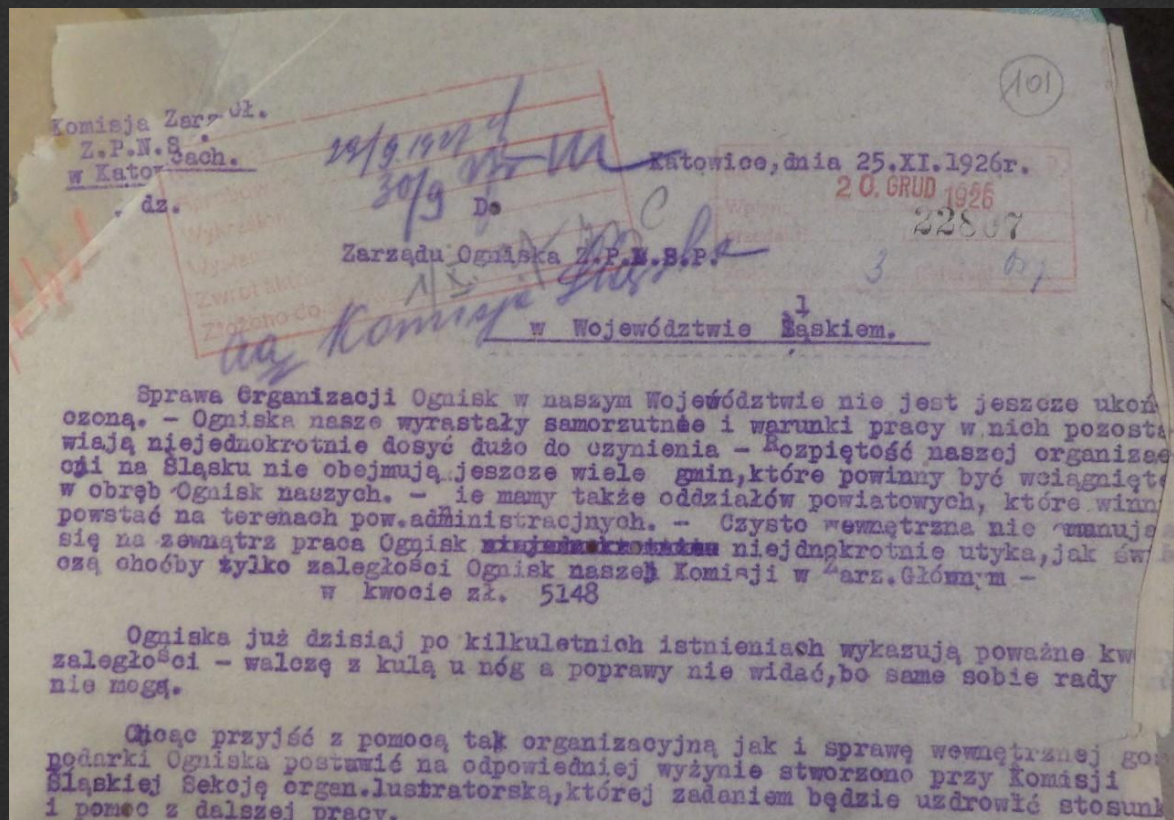

Tabela rozwoju organizacji ZNP - ognisk na Śląsku za lata 1922-1937. „Ogniskowiec” Nr 3/4, 1937/38 r.

Tabela I. Ruch organizacyjny.

Powstawanie Ognisk wraz z liczbami członków założycieli w latach:													
1922		1923		1924		1925		1926		1927			
Mysłowice	87	Bielszowice	48	Bielsko	40	Szopienice	16	Piekary	22	Istebna	8	Brzezinka	24
Mikołów	35	Janów	21	Czechowice	35	Pszczyna	26	*Psary	10	Nowa Wieś	28	Suszec	13
W. Chelm	21	Siemianowice	95	Strumień	35	Wodzisław	61	*Brzezle Śl.	15	Tychy	90	Łagiewniki	31
Rybnik	60	Katowice	53	Cieszyn	40	Świętochłowice	19			Jastrzębie		Orzegów	10
*Nowe Hajduki	53	Lubliniec	20	Skoczów	35	*Golasowice	12			Zdrój	32	W. Hajduki	21
*Dąb	23	Knurów	31	Ustroń	35					Pszów	24		
		Nowy Bytom	27	Zebrzydowice	15					Czerwionka	30		
		Ruda Śl.	15	Kochłowice	19					Lipiny	30		
		*Szarlej	34	Michałkowice	24								
		*Król. Huta	37	Welnowiec	20								
				Bieruń Śl.	13								
				Chropaczów	19								
				Tarn. Góry	22								

Powstawanie Ognisk wraz z liczbami członków założycieli w latach:													
1930		1931		1932		1933		1934		1935			
W. Dąbrówka	25	Chorzów	13	M. Dąbrówka	10	Kochanowice	18	Kamień	19	Jaworze	32	Miedźna	15
		Brzeziny	27	Kalety	10	Woźniki	18			Rydułtowy	38	Plotowice	11
				Godula	12	Miasteczko	9			Zory	30		
				Nakło	11	Radzionków	33			Pawłowice	21		

*) Ogniska, oznaczone gwiazdką uległy likwidacji z powodu komasacji z innymi Ogniskami.

Zasłużeni dla szkolnictwa i Związku Nauczycielstwa Polskiego na Śląsku

Jan Żebroł prezes okręgu śląskiego 1928-1929

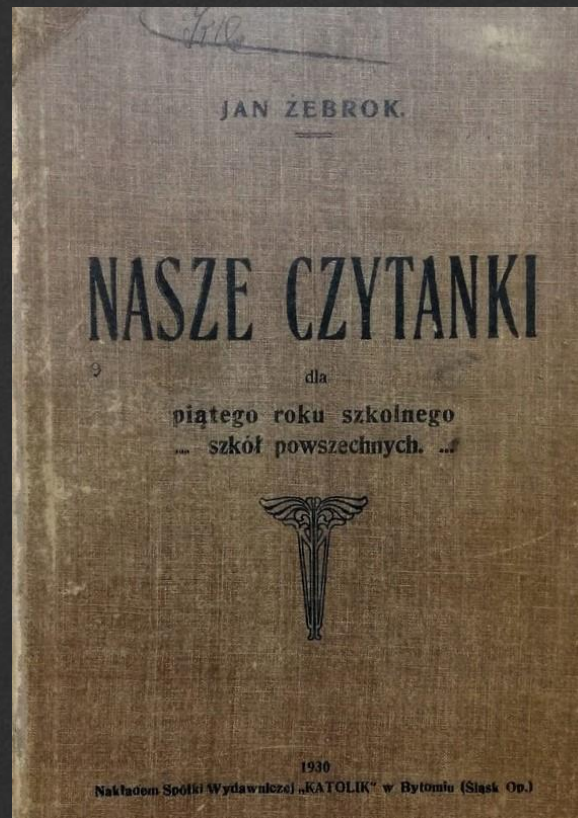

☞ Nauczyciel i działacz społeczny oraz związkowy. Urodzony w Pogwizdowie, syn Józefa i Marii z domu Gembali. Dzieciństwo w Mistrzowicach. Ukończył w 1905 r. Gimnazjum Macierzy Szkolnej w Cieszynie. Był nauczycielem w Markłowicach Górnych i Dąbrowie. Od 1920 r. kierownik szkoły ludowej i wydziałowej w Skoczowie. Od 1936 r. w Cieszynie a potem w Dąbrowie Górniczej gdzie uczy w tamtejszej szkole górniczej. Podczas II wojny światowej od 1940 r. więzień obozu w Dachau. Po wojnie został kierownikiem szkoły podstawowej w Cieszynie. Prezes Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (1918-1924). Był prezesem cieszyńskiego okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP, od 1924) oraz członkiem Zarządu Głównego ZNP w Warszawie i wiceprezes Zarządu Wojewódzkiego ZNP w Katowicach (od 1924 r.). Prezes okręgu śląskiego 1928-1929. Następnie prezes Macierzy Szkolnej (1936-1939, 1945-1948). Po 1945 r. prezes Zarządu Powiatowego ZNP. Radny Miejskiej Rady Narodowej w Cieszynie. Pisarz i publicysta, pisze m.in. w "Dzienniku Cieszyńskim" i "Miesięczniku Pedagogicznym". Autor książek i podręczników poeta m.in. "Pamiętnika śląskiego nauczyciela" czy „Nasze czytanki dla piątego roku szkolnego – szkół powszechnych (kilka wydań). Zmarł w Cieszynie.

Jan Żebrok (1883-1965)
prezes okręgu śląskiego

Jan Żebrok „Nasze Czytanki” wydanie z 1930 r. Bytom. (Domena publiczna)

Zasłużeni dla szkolnictwa i Związku Nauczycielstwa Polskiego na Śląsku

Józef Syska (1890-1982) prezes okręgu śląskiego 1932-1935

Nauczyciel, działacz niepodległościowy, publicysta, pisarz i związkowiec prezes okręgu śląskiego ZNP w latach 1932-1935. Urodził się 12 III 1890 r. w Bobrku pow. Chrzanowski w rodzinie rolniczej. Od 1911 r. nauczyciel i członek organizacji związkowej, studiował w Krakowie i Brukseli w latach 1914-1918 służył w armii austriackiej. Od 1913 r. związany z Górnym Śląskiem. Popularyzował tematykę śląską w Galicji. Oddelegowany przez władze polskie do działań na terenie Śląska w 1918 r. i zajmował się komunikacją pomiędzy Warszawą a Śląskiem. Rozwijał życie narodowe na Górnym Śląsku w latach 1918-1922. Działał w Komisji plebiscytowej i był na Śląsku podczas trzeciego powstania śląskiego w 1921 r. wspierał powstańców, zbiegał o finanse na plebiscyt i wsparcie powstań w Warszawie i w Związku. Był kilka razy u Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego wraz z delegacją Ślązaków. Studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz Warszawskim. Po włączeniu Śląska do Polski w 1922 r. tworzył ogniska związku wówczas ZPNSP na Śląsku i pracował w Państwowym Nauczycielskim Seminarium Męskim w Mysłowicach. Od 1929 dyrektor Seminarium Nauczycielskiego w Tarnowskich Górach. Pisał w pismach „Lud” w Mysłowicach i „Lokator”, współredagował „Ogniskowiec” pismo związkowe na Śląsku o charakterze pedagogicznym. W latach 1930-1935 poseł na Sejm Śląski. W latach 1932-1935 prezes ZNP na okręg śląski. W okresie okupacji w Krakowie i Bochni tworzy Tajną Organizację Nauczycielską (TON) oddział śląski i prowadzi tajne komplety w Bochni i Krakowie. Po wojnie jest jednym z reaktywujących związek i szkołę na Śląsku, pracuje w Katowicach w szkolnictwie publikuje oraz uczy i kieruje Pedagogium w Katowicach. Był autorem elementarza śląskiego i wielu prac dla nauczycieli. Prace zawodową skończył w 1961 r. zm. 10 IX 1982 r. w Katowicach.

Z życia ZNP – referat Józefa Syski prezesa 11 maja 1935 r. w Tarnowskich Górach na nadzwyczajnym zebraniu ogniska, „Głos Radzionkowski” 1935, R. 5, nr 117.

Z życia Z.N.P.

W sobotę 11. maja br. odbyło się nadzwyczajne posiedzenie, „Ogniska” Z.N.P. w Tarnowskich Górach w sali rysunkowej Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego przy obecności 58 członków i zaproszonych gości innych ognisk z powiatu.

Zebranie zagał kol. Kotajny Jan.

Omówiono sprawy bieżące, oraz sprawę „Wieczoru Literacko-Muzycznego”,

którego termin wyznaczono na niedzielę, 12 maja br. o godz. 17-tej w „Domu Ludowym”

Prezes Okręgu Z.N.P. dyr. Syska wygłosił referat p.t. „Stosunek nauczycielstwa do zagadnień samorządowych w świetle nowej Konstytucji”.

Po zebraniu wszyscy obecni przyszli do sali refektarzowej, gdzie przygotowano dla nich „Święcone”. Wśród miłego i serdecznego nastroju spędzono czas do późnej nocy.

Informacja o działaniach Józefa Syski prezesa okręgu śląskiego w sekcji społeczno oświatowej w 1934 r. „Ogniskowiec” nr 10, 1934 r.

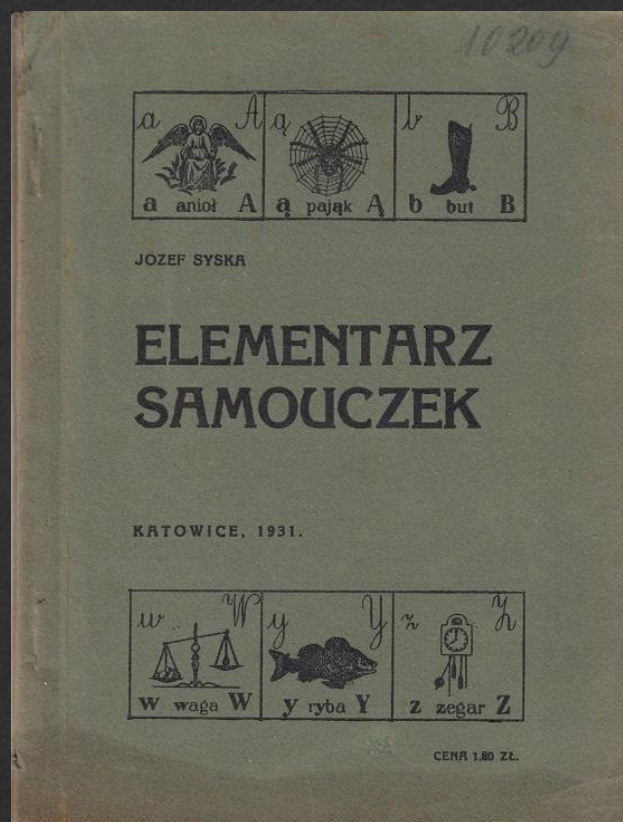

Z SEKCJI SPOŁECZNO-OŚWIATÓWEJ.

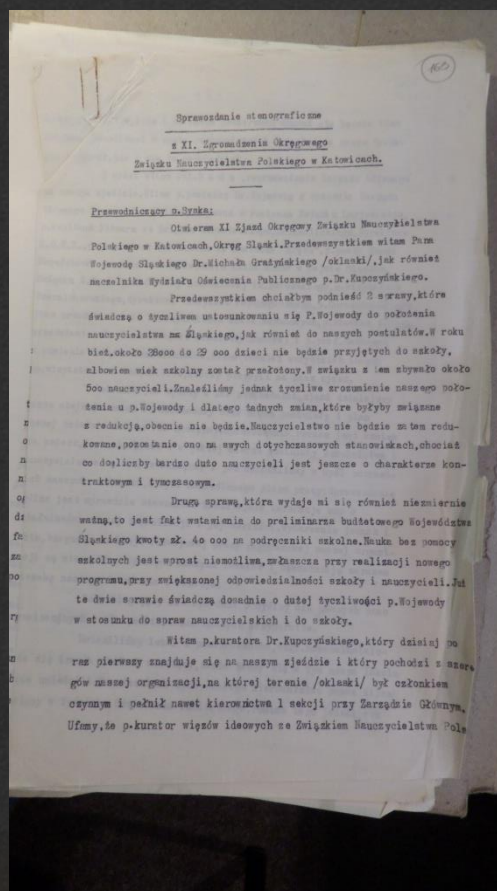
W dniu 16. XII. 1934 r. o godz. 9.30 odbyło się w lokalu Z. N. P. zebranie Okręgowej Komisji Społeczno-Oświatowej. Zebranie zagał przewodniczący kol. Tarnawski, poczem przystąpiono do referatu, który wygłosił prezes kol. Syska na temat „Praca społeczno-oświatowa członków Z. N. P. w świetle nowego statutu”. Referat wywołał żywą dyskusję, w której zebrani przedstawiali swój punkt widzenia na to zagadnienie. Ukonstytuowało się również prezydjum Okr. Komisji Społ.-Ośw., w skład którego weszli kol. Tarnawski, kol. Błasiński i kol. Jasiewicz St.

Okręgowa Sekcja Pracy Społeczno-Oświatowej apeluje do Zarządów Powiatowych, aby zechciały przystąpić do zorganizowania Powiatowych Komisji Społeczno - Oświatowych i referatów oświatowych przy poszczególnych Ogniskach, jak również o nadsyłanie sprawozdań.

Elementarz Samouczek wydanie 1930 Katowice autorstwa Józefa Syski. (Domena publiczna)

Stenogram pierwsza strona ze Zjazdu z Katowicach z 1932 r. pod przewodnictwem Józefa Syski, Arch ZG ZNP w Warszawie

Pismo do ZG ZNP w Warszawie z 10 VI 1932 r. w sprawie dofinansowania działań Okręgu Śląskiego podpisane przez prezesa Okręgu Śląskiego Józefa Syskę. Arch. ZG ZNP w Warszawie

ZWIĄZEK
NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO
ZARZĄD OKRĘGU
W KATOWICACH, ARKIEDEJA 4.
WOJ. ŚLĄSKIE
KONTO POLSKO-POLSKIE P. K. S. B. Nr. 3120
TELEFON 541
L. d. 1226.

Kielce, dnia 10. czerwca 1932

M. 13.06.1932

Do
Prezesa Głównego
Związku Nauczycielstwa Polskiego
w Warszawie.

Referent: *Hay*
Archiwizacja: 27 CZER 1932
Wysłano dn.: 27 CZER 1932
Znak aktów: *27 m*
Zbiór aktów: *27 m*

Określ. Śląski

Próbny o załatwienie naszego pisma z dnia 6. maja b.r. w sprawach finansowych Okręgu - jak również o nadanie na poczet drugiego kwartału b.r. restry prefinansowanej kwoty - gdyż drugi kwartał nie się ku końcowi a my jesteśmy zmuszeni pokrywać bieżące wydatki Okręgu z fundusów innych.

Szanujemy również, iż na nasze pisma z dnia 21. października b.r. i 23. stycznia b.r. w sprawach finansowych Okręgu - dotychczas nie otrzymaliśmy odpowiedzi.

Sekretarz: *Józef Syska*
Kasjer: *Józef Syska*
Skarbnik: *Kuliga Wojciech*

Przewodniczący:
Józef Syska

L. 10/13-6 Oka. 20/6 1932

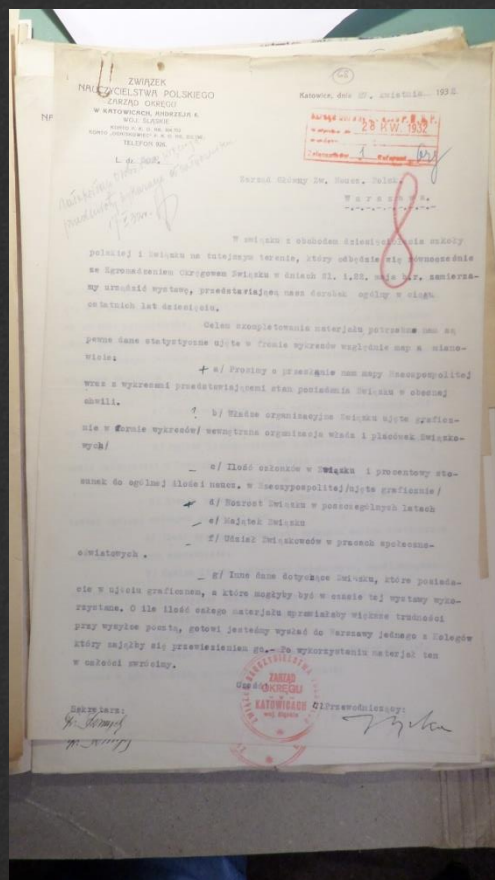
Do
Zarządu Okręgu Związku P. P.
w Katowicach

Przepraszam za opóźnieniem, które spowodowało brak odpowiedzi na pismo z Katowic z dnia 10. VI 1932. Wobec tego proszę o przekazanie mi kwoty 1000 zł na konto P. K. S. B. Nr. 3120-251, pocztowo na rachunek polskopolonijny Okręgu na II kwartał 1932.

(-) J. Mayer
w. o. sekretarz okręgowy

(-) Smółkowski
w. o. skarbnik

Pismo do Zarządu Głównego ZNP w sprawie 10 lecia działalności ZNP na Śląsku i związanych z tym uroczystościami podpisane przez prezesa okręgu śląskiego Józefa Syskę z 27 IV 1932 r. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Zarząd Okręgu Śląskiego z 1937 r. „Ogniskowiec” Nr 3/4, 1937/38 r.

Zarząd Okręgu: I rząd od lewej strony: Babel Jan — Wydz. Finansowy, Rzeszowski St. — Sek. Szk. Specjalnego, Wałkówna A. — Wydz. Pedagogiczny, Kinsner E. — Prezes Okręgu, Konasiewiczówna M. — Sekcja Pracy Kobiet, Dr Schmidt A. — Wydz. Organiz., Józefowicz F. — Wydział Obrony Prawnej. II rząd: Gutowski T. — Prezes Pow. Hybnik, Furman T. — Przew. Kom. Rew., Czoppówna M. — Sekcja Przedszkola, Depowski St. — Wydz. Pracy Spół., Gierat K. — Oddz. Grodz. Katowice, Pawłus J. — Prezes Pow. Świętochłowice, Blach Fr. — Oddz. Grodz. Chorzów. III rząd: Dąbrowa J. — Red. „Ogniskowca”, Ryżewski St. — Szk. Średnie, Czorny St. — Oddz. Pow. Pszczyna, Gabzdyl T. — Prezes Oddz. Pow. Katowice, Gładysz T. — Prezes Oddz. Pow. Tarnowskie Góry.

Organizacja związkowa (ZPNSP i ZNP) na obszarze Śląska od 1926 do 1939 roku.

Przed wybuchem wojny w śląskich szkołach powszechnych do ZNP należało 1736 nauczycieli a w całym Okręgu Śląski było 3050 członków. Organizacja działała na wielu polach współdziałała z m.in. z ZHP, Organizacjami Wojskowymi ze Stowarzyszeniem Powstańców Śląskich i wieloma innymi. Posiada też własny organ wydawniczy charakterystyczny dla Śląska jest nim „Ogniskowiec” wydawany od 1925 roku a jego redaktorem był Józef Syska. Głównym zadaniem wydawnictwa była walka o polską szkołę. Wszystkie te działania związkowe oraz rozwój szkolnictwa śląskiego zahamował wybuch II wojny światowej.

Okręg Śląski pierwsza strona i zestawienie ognisk ZNP w Katowicach ze spisu ognisk i oddziałów ZNP z 1939 r. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

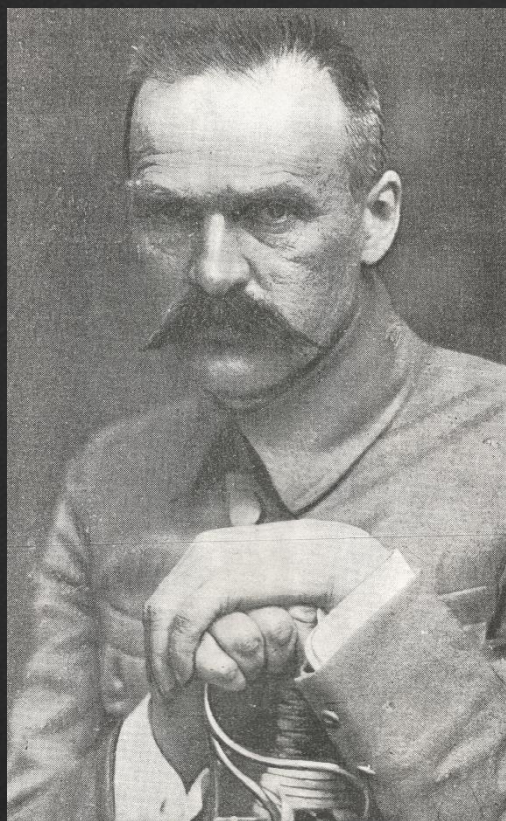
III Katowice		oddz.	pow.
1	Bielszowice	23	14
2	Brezinka	11	11
3	Chonów O.G.	0.97	102.232
4	Dąbrowka Mała	6	5
5	Janców Śl.	14	11
6	Katowice O.G.	0.976	188.35
7	Lochtowice	9	5
8	Michałkowice	24	5
9	Mysłowice	49	42
10	Nowa Kisz	23	26
11	Siemianowice	50	39
12	Trzepienie	13	19
13	Wetnowice	16	16

9 OKRĘG ŚLĄSKI		145
I Bielsko		oddz. pow.
1	Bielsko Śl.	57/15
2	Czechowice	33/17
3	Fawory - Jasienica	25/4
4	Strumień	18/6
II Cieszyn		oddz. pow.
1	Cieszyn	62/24
2	Istebna	11/3
3	Skoczów	24/16
4	Ustron	56/18
5	Zelaznowice	16/9
6	Żelazna Dolna	22/19
7	Żytnica	42/14
8	Groźnica	25/12
9. Cieszyn Żelazna 10. Skoczów - 11 oddz. 10-1938-2 11. Trzepienie 21 oddz. 10-1938-2		15/16 1/5 1/25

Mapa ognisk i oddziałów powiatowych ZNP w okręgu śląskim –
sieć organizacji ZNP na Śląsku – województwo śląskie z 1937 r.
„Ogniskowiec” Nr 3/4, 1937/38 r.

Józef Piłsudski honorowy członek ZNP

J Piłsudski

Związek Nauczycielstwa Polskiego na Śląsku a Józef Piłsudski.

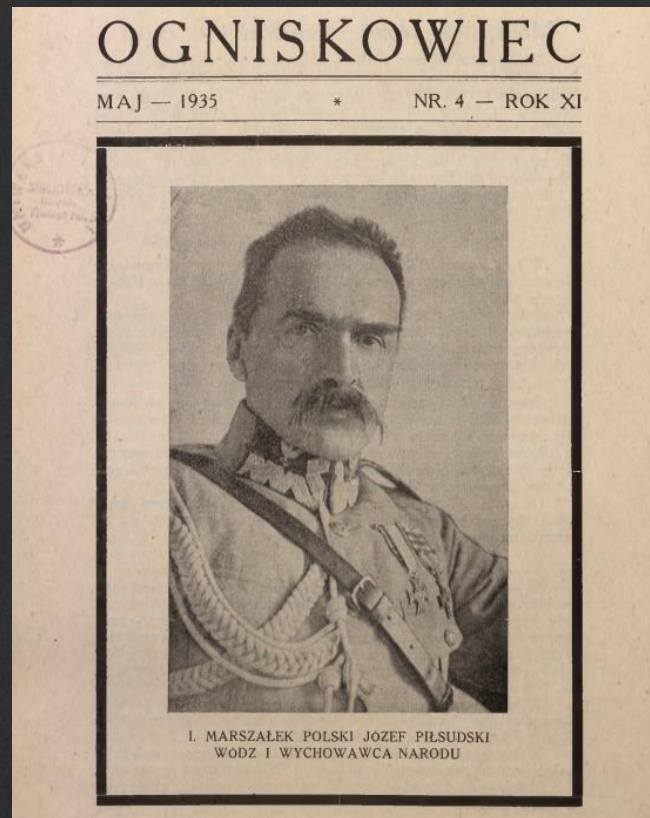

Współpraca Józefa Piłsudskiego z organizacją związkowa datuje się od początków jej istnienia. W latach 1911-1913 przyszły Marszałek Polski brał udział jako wykładowca w kursach dla nauczycieli związkowcy a w okresie 1914-1921 związek jednoznacznie poparł działania niepodległościowe i Legiony a członkowie organizacji także na Śląsku współpracowali z Piłsudskim w walce o Niepodległa wymienić tu można Emanuela Imię, Jana Żebroka czy też Józefa Syskę no i oczywiście całe kierownictwo Związku. Organizacja Polskiej Organizacji Wojskowej (POW-u) działał prężnie na Śląsku w okresie powstań śląskich 1919-1921 a Imię wraz z delegacją Ślązaków kilkakrotnie zabiegał o wsparcie ówczesnego Naczelnika Państwa. W 1921 r. (17 V) Piłsudski został honorowym członkiem Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych (ZPNSP- później ZNP do 1930 r.) a następnie w 1922 r. odwiedził Śląsk by uhonorować powstańców pośród, których wielu należało do naszej organizacji. W latach 1923-1935 podobnie jak cały związek tak i śląska jego część współpracowała z Marszałkiem na polu polityki edukacyjnej i polonizacji Śląska. Warto zaznaczyć że honorowym członkiem związku była też żona Marszałka Aleksandra Piłsudska (1937 r.). Gdy zmarł w 1935 r. związkowcy Śląscy oddali mu należną cześć i byli mocno zaangażowani w uroczystości żałobne, a następnie upamiętnienie.

Józef Piłsudski honorowy członek ZNP na Śląsku pośród
górników na Barbórki 1924 r. - ze zbioru Tomasza Jamroza
Piłsudskiego (potomka rodziny Piłsudskich)

Marszałka Józefa Piłsudskiego z „Ogniskowca” specjalnego numer z maja 1935 r.

Ogłoszenia i działania ZNP okręg śląski w związku z żałoba narodową po śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego Honorowego Członka ZNP, „Ogniskowiec” maj 1935 r.

Komunikat dla prasy i radja

W związku ze smutną wieścią o zgonie Marszałka Józefa Piłsudskiego, Zarząd Okręgu śląskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego w Katowicach, zmienił zwołane na dzień 13. b. m. posiedzenie Wydziału Wykonawczego na żałobne posiedzenie, na którym zebrani złożyli hold ś. p. Marszałkowi J. Piłsudskiemu, uchwalając równocześnie wydać specjalny numer „Ogniskowca”, poświęcony życiu i działalności ś. p. Marszałka J. Piłsudskiego, jak również wysłać następujące telegramy kondolencyjne:

Pan Prezes Rady Ministrów
Walery Sławek

Warszawa.

Nagła strata Pierwszego Marszałka Polski ś. p. Józefa Piłsudskiego porządziła w żałobie rzeszę nauczycielską. Na Twoje ręce Panie Premierze przesyłamy wyrazy głębokiego Żalu.

Zarząd Okręgu Śląskiego
Związku Nauczycielstwa Polskiego
w Katowicach.

Do
Pana Prezydenta Rzeczypospolitej
Dr. Ignacego Mościckiego

w Warszawie.

W chwili wielkiego nieszczęścia i niepowetowanej straty dla Państwa Polskiego, wskutek śmierci Budowniczego Naszej Ojczyzny ś. p. Marszałka Józefa Piłsudskiego, ślemy wyrazy najgłębszego żalu, a Tobie, Panie Prezydencie, wyrazy holdu i zapewnienia wiernej i ofiarnej służby dla Rzeczypospolitej.

Zarząd Okręgu Śląskiego
Związku Nauczycielstwa Polskiego
w Katowicach.

Do
Pani Marszałkowej Aleksandry Piłsudskiej

w Warszawie.

Wstrząśnięci tragiczną wieścią o stracie Ojca Narodu ś. p. Józefa Piłsudskiego, ślemy Ci Najdostojniejsza Pani wyrazy najgłębszego współczucia i żalu.

Zarząd Okręgu Śląskiego
Związku Nauczycielstwa Polskiego
w Katowicach.

Telegram żałobny z kondolencjami w związku ze śmiercią
Marszałka Józefa Piłsudskiego z ogniska w Pszczynie na Śląsku.
Arch. ZNP w Warszawie.

Telegram		Nr. 37 (18)
Przyjęto dn. 16 2 193	xlt = zwiasek nauczycielstwa	Przewód 1005
godz. 7 52 min.	polskiego warszawa =	Uwagi służbowe:
Z	Urząd URZĄD TELEKOMUNIKACYJNY	
Podpis <i>Zaw</i>		
+ 34 starawies slaska 2 60/58 16 8/.40 = godz. min.		
Zarząd P. T. T. nie przyjmuje odpowiedzialności za straty wynikłe z zasubienia, niekwalifikacji lub opóźnienia telegramu.	członkowie zwiasku nauczycielstwa polskiego ognisko pszczyna pogrzeni w bezmiernym bolu i zalobie spowodu zgonu pierwszego marszałka polski jozefa pilsudskiego skladaja na rece pana prezydenta rzeczypospolitej wyrazy najgłębszego holdu dla niesmiertelnej pamieci zgasłego loica i nauczyciela oraz zapewnienie najusilniejszej pracy nad urzeczywistnieniem idei i wskazan wielkiego zmarłego = zarząd ogniska zwiasku : nauczycielstwa polskiego	
M. P. I. T.	w pszczynie	

Informacja o datkach na budowę Kopca Piłsudskiego w Krakowie z Ogniska w Wełnowcu (Katowice) z grudnia 1935 r. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Ognisko
Zw. Nauczycielstwa Polskiego
W TRZOSKICH GÓRACH
Telefon 34070

TRZOSKIE GÓRY, 2011

Związek Nauczycielstwa Polskiego
w Trzaskich Górach
Zarządowi Rodzowi w hołdzie.

Zgon Marszałka Piłsudskiego pogrążył całą Polskę w głębokiej żałobie. Hołdem oddawać cios ten nauczycielstwo, zgrupowane w Z.N.P., które traci w Zarzynie swego Członka Honorowego i wybitnego Protoktora.

Stając nad Jego Trumną, nauczycielstwo Z.N.P. w Trzaskich Górach ślubuje i postanawia stać wiernie na straży ideałów, których On służył, ślubuje i postanawia wychowywać młodą szkołę młodzież na przedziwnych obywateli, świadomych obywateli, godnych następców Jego żołnierscy, godnych wielkiego Pafeta, które On młodził wyciekami i potęgą pracy Szej i wysiłki odbudował i do wielkości nieomarnościowej przysięgał.

Przyjdź to nasze ślubowanie, Ukochany Marzercu, i wiedź, że wypełnione będzie.

Niechaj Ci, to ziemia polska, która tak ukochal, iść jej życie Sze całe poświęcił, lekka będzie, niechaj Cię przyciśnie na Twoje łono, jak matka, jak druga matka.

Cześć Twojej pamięci
/Apal, członkowie w stajsc. pmoia/.

Ognisko Z.N.P. w Trzaskich Górach stoczyło ostatni hołd Druga Pionka Marzercu na żałobnym sebraniu w dniu 18.V.35r.

Sebrani powzięli uchwałę wysłania telegramu do Pani Marzercowej Piłsudskiej w treści następującej:

Członkowie Z.N.P. pow. Trzaskich Górach "była cała w najgłębszej żałobie przed Trumną bezstacielca Pafeta Pierwszego

Go Marszałka Polaki Józefa Piłsudskiego, a Członka Honorowego Związku.

Członkowie Z.N.P. ślubuje, że nadal pracowat będą w wysiłku wekarni Nieśmiertelnego wodza Narodu, przyczyniając się ze wszystkich sił do wzrostu potęgi i mocy najjaśniejszej Rzeczypospolitej."

Cześć przyjęto wniosek:

"Obecni na żałobnym sebraniu członkowie Związku Nauczycielstwa Polskiego w Trzaskich Górach, dla uczczenia pamięci wielkopomych sędzię wodza Narodu Pierwszego Marszałka Polaki Józefa Piłsudskiego, Honorowego Członka Związku Nauczycielstwa Polskiego składają kwotę zł. 80.-- na budowę Jego pomnika w Trzaskich Górach.

Sprawozdanie ze związkowych uroczystości żałobnych z dnia 18 V 1935 r. na cześć Marszałka Józefa Piłsudskiego honorowego członka ZNP w Tarnowskich Górach. Arch. ZG ZNP w Warszawie.

119106/ 6 grudnia 5 (191)

Wotunki 14 XII 1935

Do Zarządu Ogniska
Związku Nauczycielstwa Polskiego
Węznowiec.

Po odnotowaniu, iż członkowie Waszego Ogniska
złożyli datki na budowę Kopca Marszałka Piłsudskiego
i okrętu "Komendant" - zwracamy Wam trzy dowody wpłaty.-

Cześć !

/ A. Mayer /
Ref. Organ.
7 grud 1935

/ Z. Nowicki /
w/z Przew. Wydz. Organ.

202. 3

17 grudnia 1935

R. S. Piłsudski

Ognisko "Beloniec" 119106 191

L. okr. 64 Warszawa dnia 2/12/35

Zarząd Główny Z.N.P.
Warszawa

Wracającem przesyłam trzy dowodki, które
na opłacone kwoty przez szkołę na Kopiec Marszałka
Piłsudskiego i na okręt "Komendant". Wzyskiej, abrac
leonicznie z tymi dowodkami i dowodami Futyjnego
Ogniska, a razem proszę zaliczyć te kwoty jako
kwoty opłacone przez członków Zarządu.

*Ofic. Po odnotowaniu, iż członkowie
Waszego Ogniska złożyli datki
na budowę Kopca Marszałka Piłsudskiego
i okrętu "Komendant" - zwracamy
Wam 3 dowody wpłaty*

Skon. 1935

Przewodnik

Przekazanie przez Ognisko ZNP w Bielsku kwoty 30 zł na budowę
Kopca Józefa Piłsudskiego 27 IX 1936 r., Arch. ZG ZNP w
Warszawie.

ZWIĄZEK
NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO
OGNISKO W BIELSKU.

BIELSKO, dnia 27 września 1936. 278

*mpf. do. 28/9-35
zapros. mpf. do. 28/9-35*

ZWIĄZEK NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO
ZARZĄD GŁÓWNY
L. 090443 Da 30. WZIES 1935

L. dz. 86.

Do
ZARZĄDU GŁÓWNEGO Z. N. P.

W
WARSZAWIE

Donosimy uprzejmie, że w dniu dzisiejszym przekazaliśmy do Zarządu Głównego kwotę 30zł. czekiem P. K. O. przeznaczoną na fundusz budowy kopca Marszałka Piłsudskiego.

Za Zarząd:

Przew. Wydz. Org.

[Signature]

Referent
1 Paz 1936 Prezes.
[Signature]

[Circular Stamp: ZWIĄZEK NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO OGNIKO W BIELSKU]

[Signature]
1. Października 1936

Oddanie hołdu Józefowi Piłsudskiemu przez prezesa okręgu śląskiego Józefa Syskę na XIII zjeździe Delegatów ZNP, okręg śląski 2VII 1935 r. „Ogniskowiec” numer lipcowy 1935 r.

XIII Zjazd Delegatów Związku Nauczycielstwa Polskiego, Okręg Śląski

XIII Walny Zjazd Delegatów Z. N. P. na Śląsku odbył się w bieżącym roku w atmosferze żałoby i powagi. W dniu 2. VII. 1935 r. kol. prezes Józef Syska odbiegając od szablonu przemówień zjazdowych wzruszył do głębi słuchaczy wspomnieniem życia zmarłego Wodza Narodu Józefa Piłsudskiego. Zebrani delegaci uczcili pamięć Zmarłego milczeniem. Po przerwie kol. prezes Józef Syska zagał obrady Zjazdu:

Zdjęcie z oddanie hołdu Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu honorowemu członkowi ZNP przez okręg śląski 5 X 1935 r., „Ogniskowiec” numer jubileuszowy z 1937 r.

W dniu złożenia hołdu Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu (5. X. 1935).

„Ogniskowiec” pismo śląskiego ZNP

„Ogniskowiec” był czasopismem dla nauczycieli śląskich i wydawany był w latach 1925-1939. Pierwszy numer zredagowano i wydano w Mysłowicach **16.XI.1925**. Pismo wydawano w Mysłowicach do kwietnia 1926 roku. Redaktorem naczelnym był do lipca 1930 r. Józef Syska, nauczyciel i Dyrektor Seminarium Nauczycielskiego w Mysłowicach, w latach 1932 - 1934 oraz w 1945 Prezes Zarządu Okręgu Śląskiego ZNP, od VII 1930 r. redaktorem był Stanisław Błasiński z Mysłowic - Janowa, wydawcą w imieniu Komisji Śląskiej był Michał Starmach z Mysłowic. Głównym zadaniem czasopisma i publikowanych w nim tekstów nauczycieli była walka o polską szkołę na Śląsku. „Ogniskowiec” kształtował świadomość narodową wśród Polaków oraz nauczycieli i związkowców na Śląsku oraz popularyzował kulturę polską oraz szkolnictwo. Po II wojnie światowej powrócił już w nieco innej formie i jest dziś wydawany jako organ Okręgu Śląskiego popularyzujący wiedzę o związku jego pracy i tradycjach oraz chwalebnej historii redaktorem jest Jan Kraśkiewicz.

Jeden z pierwszych numerów „Ogniskowca” z 22 września 1926 r.

Należność pocztowa opłaconą ryczałtem

Rok II. Katowice, dnia 22 września 1926 r. Nr. 13.

Ogniskowiec

DWUTYGODNIK

Komisji Śląskiej Zarządu Głównego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powzecznych

<p><small>Redakcja i Administracja Katowice, ulica Piłsudzka Nr. 6. Tel. telefona 9-26.</small></p>	<p><small>Wychodzi 2 razy w miesiącu: 1 lipca i sierpnia. Opłosa: Cała strona 120 zł, 1/2 strony 70 zł, 1/4 strony 40 zł, 1/8 strony 25 zł, 1/16 strony 16 zł.</small></p>	<p><small>Cena numeru 50 groszy. — Członkowie Związku w Woj. Śląskiem otrzymują „Ogniskowca” bezpłatnie.</small></p>
---	--	--

W sprawie egzaminu kwalifikacyjnego.

Egzamin kwalifikacyjny w górnośląskiej części Województwa jest jedną z dokuczliwych bolączek nauczycielstwa. Egzamin ten nie obowiązując wcale na terenie byłego zaboru rosyjskiego, ostał się jednak w b. zaborze austriackim i na Górnym Śląsku. Ale jakżeż różnie wygląda on w b. Galicji, nawet na terenie b. kr. Cieszyńskiego i na Górnym Śląsku. Tam po 2 letniej praktyce nauczyciela zgłasza się do tego egzaminu w terminie wiosennym lub jesiennym, zależnie w którym chce zdawać, przyjeżdża do wyznaczonego przez kuratorium seminarjum i bez żadnej obawy o przydatność organizacyjną wgl. pododdziałem dzielnicowe, w razie pomysłym egzaminu otrzymuje patent kwalifikacyjny. Na Górnym Śląsku warunki dopuszczenia do egzaminu i są i egzamin są całkowicie inne. Przedewszystkiem, chce uzyskać prawo zdawania egzaminu, musi nauczyciel (ka) pracować w szkole, w której ma zdawać egzamin, cały rok nieprzerwanie.

Ala jak trudno utrzymać się nauczycielowi przez rok w jednej klasie; często co roku jest przerażający na inne miejsce, a nierazko trudno i rok posiadać. Rezultat zmian klas i przenoszeń jest taki, że mimo odbytej przepisanej praktyki nauczyciel nie może zdawać egzaminu. Nie z własnej ale z winy najczęstiej dokuczliwej mu administracji szkolnej, nie może nabyć prawa do stabilizacji mimo sumiennej i umiartej pracy w zawodzie.

Nie jest to jednak koniec przykroci „kwalifikacyjnej” na jakie narazony jest nauczyciel (ka). Po oddaniu pracy pisemnej na wyznaczony temat kandydat musi czekać cierpliwie na swą kolej t. zn. do czasu aż komisja zechce zjechać do jego szkoły na egzamin. Czekanie to trwa od kilku do kilkunastu miesięcy za wyjątkiem tydzień, którzy czekają 2 lata i dłużej. Sam egzamin nie jest jednak dla wszystkich jednakoowo trudny. Pamiętając zalety umysłowe i przy-

gotowanie kandydatów nauczycielstwo skarży się często na niewłaściwy sposób egzaminowania zależnie od składu Komisji, częstiej jednak na różne traktowanie i ocene Ogniskowców w „dziurdziar” tu i ówdzie Górnosiązków a przybyszów. Szczególnie podpadająca jest różna miara w ocenianiu lekcji, wchodzących w program tego egzaminu. Nic dziwnego więc, że na skutek częstych wypadków stronniczego kwalifikowania kandydatów kursują między nauczycielstwem charakterystyczne swoloty, dyskwalifikujące obiektywność górnośląskich egzaminów kwalifikacyjnych.

A teraz nieco o samym systemie egzaminu kwalifikacyjnego. Despreczenie dodatnią jego stroną winno być to, że Komisja kwalifikacyjna ma możność przekonać się na miejscu o stanie klasy prowadzonej przez dłuższy czas, bo ponad rok, przez egzaminowanego i wydać na tej podstawie sąd o jego wartości zawodowej. Jeżeli jednak wzięliśmy pod uwagę skład komisji, czyli zwrócimy uwagę na fakt, że komisja składa się z 3 członków, z których dwaj tj.: inspektor i wisytor administrują okragiem, w którym pracuje kandydat, że inspektor wydaje uprzednio o nim opinię, następnie, że stan klasy chyba rzadko wpływa na notę wziętą do noty zdającego, to owa dodatnia strona egzaminu okazuje się małoważna i da się zastąpić zwykłą opinią przelotnych.

Nie można również przypisywać większej wagi do prowadzenia przez kandydata (tke) lekcji w jego własnej klasie. W istocie, łatwiej jest prowadzić lekcję we własnej klasie niż w obcej, jednak atmosfera egzaminowa wpływa tak dalece na zmianę warunków „udania się” lekcji, że często nawet kandydaci (tki) posiadający opinie sil dobrych, zawodzą.

Kompetentna Komisja nawet na obcym kandydatowi terenie, zdolna jest uchwylić i ocenić istotne

„Ogniskowiec” nr z listopada 1926 r. w nim odezwa wzywająca na manifestacje w Katowicach z okazji 95 rocznicy wybuchu powstania listopadowego (1831 r).

Należność pocztowa opłacona ryczałtem

Rok II, Katowice, dnia 24 listopada 1926 r. Nr. 16.

Ogniskowiec

DWUTYGODNIK

Komisji Śląskiej Zarządu Głównego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych

Redakcja i Administracja Katowice, ulica Andrzeja Nr. 6. Nr. telefonu 9-26. Wychodzi 2 razy w miesiącu oprócz lipca i sierpnia. Ogłoszenia: Cała strona 120 zł, 1/2 strony 70 zł, 1/3 strony 40 zł, 1/4 strony 25 zł, 1/8 strony 14 zł. — Cena numeru 50 groszy. — Członkowie Związku w Woj. Śląskiem otrzymują „Ogniskowca” bezpłatnie.

Na manifestację do Katowic! Rodacy!

Obchód rocznicy powstania listopadowego będzie po wiek wieków dla każdego Polaka dniem Święta Narodowego.

Ojcowie nasi w świętem uczuciu odzyskania niepodległości, zerwali się do boju z orężem w ręku, aby rzucić jarzmo niewoli, aby śmiertelnym wrogom odebrać zarobowane przez nich największy honor i największe dobro człowieka.

wolność.

Aczkolwiek przemoc złamała orężny czyn naszych ojców, choć kośćmi ich i mogiłami została zasłana cała Syberja i Europa, to jednak zostawili oni testament przyszłym pokoleniom, tradycję walki o wolność i całość Ojczyzny, walki orężnym czynem z przeciwną i gwałtem wroga.

Spadkobiercami tego świętego testamentu jesteśmy przedewszystkiem my, synowie śląskiej ziemi.

W myśl testamentu dziejowego naszych ojców trzykrotnie lała się krew na Śląsku w orężnej walce o wolność.

Dzisiaj wróg nasz odwieczny, pomny na poniesione klęski, obawia się oko w oko stanąć z potęgą śląskiego ludu. Jedyne podstępem i chytrym usiłuje zabrać nam serca i dusze, przekupstwem wszczepia zdradę, nawet nie cofa się przed zamachem na nasze niewinne dzieci.

Ludu śląski!

Jako spadkobiercy świętej tradycji powstanczej naszych ojców, w rocznicę powstania listopadowego, zbierz swe siły w ten święty dzień, skup się w jedną olbrzymią gromadę, aby wróg ujrzał Twoją potęgę, Twoją ofiarność i aby przekonał się, że aczkolwiek silny zmóc Cię nie potrafi.

Dlatego wzywamy wszystkich Polaków, którym wolność Śląska i całość Rzeczypospolitej leży na sumieniu, którym drogi jest nakaz powstanczej tradycji, do udziału w obchodzie powstania listopadowego w niedzielę, dnia 28 listopada w Katowicach Plac Andrzeja godz. 11-ta. Obchód ten pokaże potęgę i majestat polskości na Śląsku.

Przemawiać będą: pan Minister Spraw Wewn. Sławoj Składkowski, p. Wojewoda Śl. Dr. Grażyński, oraz przedstawiciele organizacji społecznych i zawodowych.

Program manifestacji dnia 28. listopada b. r. w Katowicach.

Godz. 9-ta msza święta.

- 11-ta zbiórka stowarzyszeń na Placu Andrzeja.
- 12-ta wymarsz na Rynek ulicą Mikołowską, 3-go Maja i defilada na ul. 3-go Maja róg Wawelskiej.

Ustawienie na Rynku, przemówienia przedstawicieli Władz i organizacji społecznych i zawodowych, uchwalenie rezolucji, zakończenie.

Zw. Powstańców Śląskich — Z. O. K. Z. Okręg Śląski — Zw. Pol. N. Sz. P. — Zw. Uchodźców — Związek Podoficerów Rezerwy — Związek Strzelecki.

Do wszystkich Członków Z. P. N. S. P. w Województwie Śląskiem.

W związku z powyższą odezwą wzywamy wszystkich członków, by gromadnie wzięli udział w manifestacji. Zbiórka o godz. 10¹⁵ w szkole wydziałowej przy kościele ewangelickim w Katowicach.

Czas!

„Ogniskowiec” Jubileusz ZNP na Śląsku i złożenie hołdu
powstańcom śląskim numer z 25
czerwca 1932 r.

Należytość pocztowa opłaconą ryczałtem

OGNISKOWIEC

17.547.167

DWUTYGODNIK
OKRĘGU ŚLĄSKIEGO ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

Redakcja i Administracja: Kał. Wychodzi 2 razy w miesiącu oprócz lipca Dla członków Związku: M. P. Katowice, ulica Andrzeja No. 6, i sierpnia. Ogłoszenia: Cała strona 60 w Wojew. Śląskiem przenie- Nr. telefonu 9-26. — Konto zł. — pół strony 25 zł., czwartej strony 20 zł. (zła bezplatna). — dla nie- czeskiowe P. K. O. Nr. 307.256, 1/8 strony 12 zł., 1/16 strony 7 złotych | członków 30 zł. rocznie. —

ROK VIII. KATOWICE, 25 czerwca 1932 r. NR. 12

*Pójdziem, gdy zagrzmie
złoty róg!*

Dal. PNO
P-12-67
1926, E
4-4

Uczestnicy Zjazdu Jubileuszowego Związku Nauczycielstwa Pol- skiego w Katowicach w dniu 21 bm. oddali hołd poległym Powstań- com, składając wieniec na grobie Nieznanego Powstańca, oraz słu- bując na sztandar Orła Białego, że nie pozwolą nikomu tknąć ani piędzi ziemi polskiej i że są gotowi do ostatniej kropli krwi walczyć w obronie całości granic Rzeczypospolitej.

Strona tytułowa jubileuszowego „Ogniskowca” z 21 maja 1932 r.

Należność pocztowa opłacona ryczałtem

OGNISKOWIEC

DWULITYGODNIK
OKRĘGU ŚLĄSKIEGO ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

Redakcja i Administracja: Katowice, ulica Andrzeja Nr. 6. Wychodzi 2 razy w miesiącu oprócz lipca i sierpnia. Ogłoszenia: Cała strona 60 zł, pół strony 30 zł., dwie strony 20 zł. w Wojew. Śląskiem prenumerata bezpłatna; — dla nie-członków 10 zł. rocznie. —
Nr. telefonu 9-26. — Konto oszczędnościowe P. K. O. Nr. 307-796. 1/8 strony 12 zł., 1/16 strony 7 złotych.

ROK VIII. KATOWICE, 21 maja 1932 r. NR. 10-11

Dalej, na trud!

*Ucichły już działa, zgasła pożoga;
Z trudów, krwi, ofiar — powstała Ona,
W blaskach wolności, Ojczyzna nam droga,
Przez żywe serca, dusze spragniona!*

*Na zew Ojczyzny, idziem na trud nowy,
U zachodnich wartując rubieży;
Tu straż pełnimy, my, legjon związkowy,
Tworzymy wał z duchowych pancrzy!*

*By Śląsk się oparł każdej zawierusze,
Obudzim moc, co wulkanem tryska;
Rozpalim serca, opancerzym dusze,
Więc dalej na trud, bracia z Ogniska!*

*Wzmacniać będziemy front z duchowej stali,
Przez lat dziesiątek, następne lata!
Będziem łamać napór germańskiej fali,
Nie będzie groźnym więcej „hakata”!*

Stanisław Błaśński.

Spis treści numeru majowego z 1935 r. „Ogniskowca” czczący pamięć zmarłego Józefa Piłsudskiego honorowego członka ZNP.

T R E Ś Ć N U M E R U :

PORTRET I. MARSZAŁKA J. PIŁSUDSKIEGO.

ARTYKUŁY:

Marszałek Józef Piłsudski nie żyje!
Ostatnie chwile Marszałka Piłsudskiego.
Przy łóżu umierającego.
Urzędowy komunikat o zgonie.
Ogłoszenie Prezydenta Rzeczypospolitej do narodu.
Rozkaz do armji.
Jego życie.
Jego testament.
Budujmy żywy pomnik ku czci Marszałka J. Piłsudskiego.

NA OKŁADCE:

Komunikat dla prasy i radja.

NAKŁADEM ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

ADRES REDAKCJI I ADMIN.: KATOWICE, POCZTOWA 11
REDAKCJA REKOPISÓW NIE ZWRACA

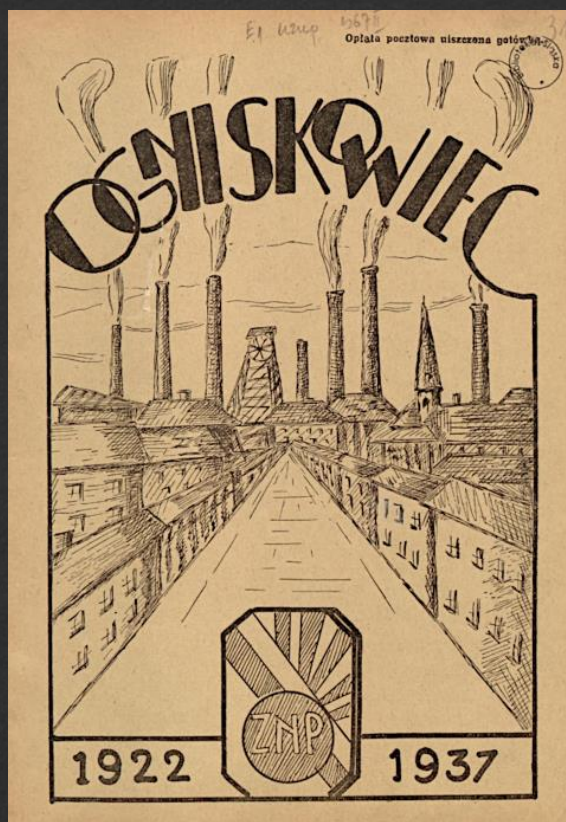
WARUNKI PRENUMERATY:

PRENUMERATA ROCZNA . . . 4.—
POLROKOWA 2.50

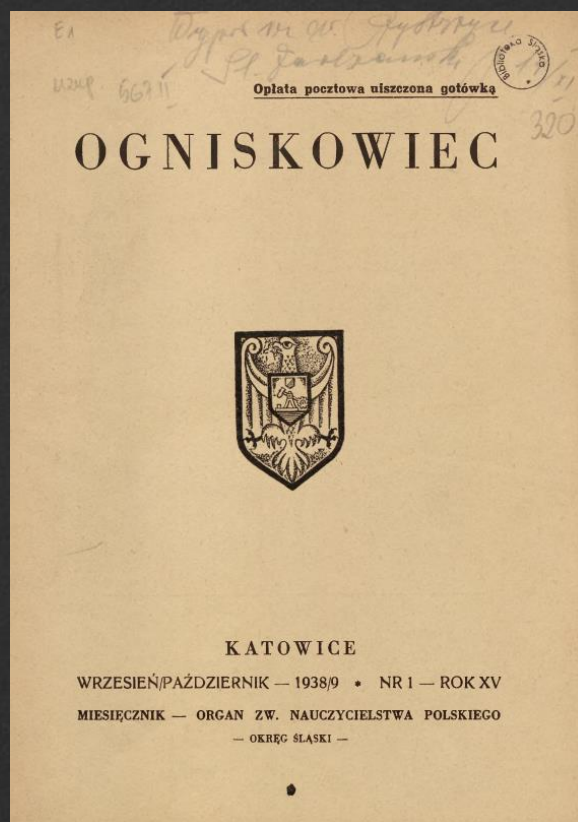
KONTO P. K. O. NR. 304 752 — TELEFON NR. 340 - 26

KAZDY CZŁONEK ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO W WO-
JEWODZTWIE ŚLĄSKIM OTRZYMUJE „OGNISKOWCA” BEZPŁATNIE

Specjalny numer „Ogniskowiec” jubileuszowy na 15 lecie
związku i przyłączenia Śląska do Macierzy z 1937 r.

„Ogniskowiec” jeden z ostatnich przed wybuchem II wojny z przełomu lat 1938/1939 – okładka.

Okładka jubileuszowego „Ogniskowca” numeru specjalnego na 115 lecie ZNP i 102 rocznicę niepodległości z 2020 roku.

Okładka jubileuszowego „Ogniskowca” z 2022 r. na stulecie ZNP i szkoły polskiej na Śląsku.

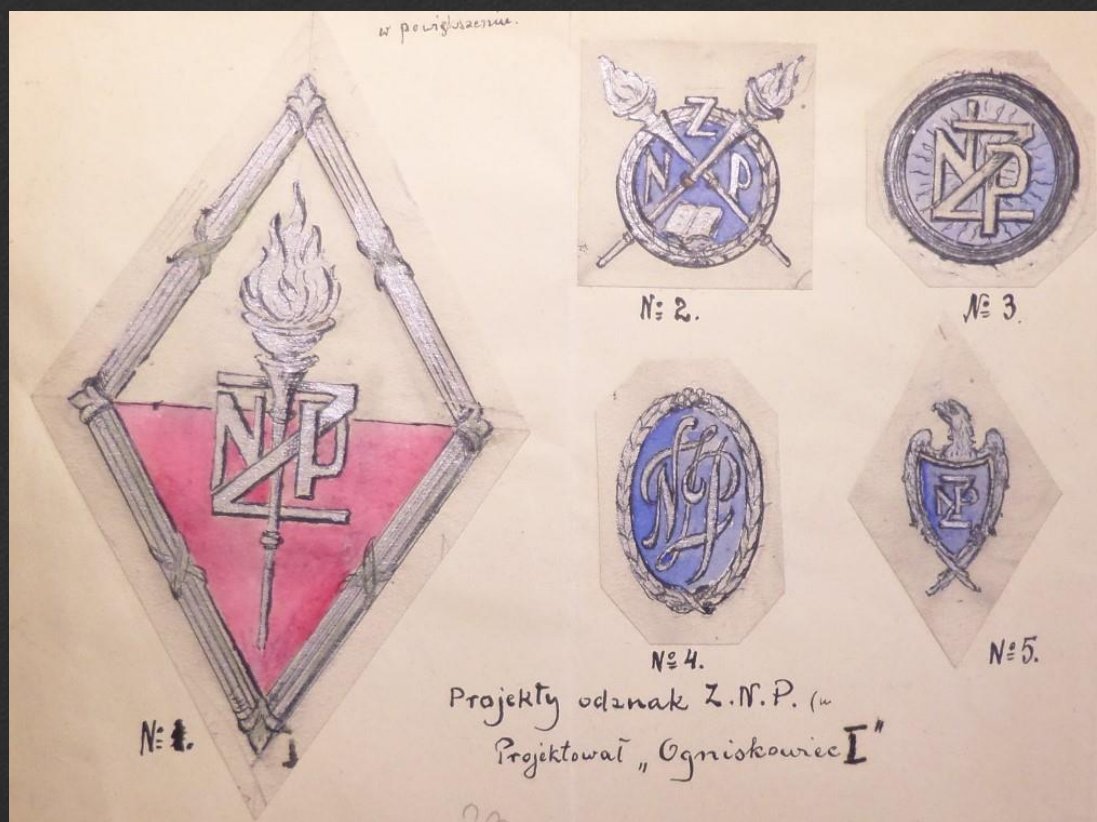
Odznaka związkowa konkurs 1932

kontekst śląski- 100 lat odznaki ZNP

- W roku 1932 ogłoszony został konkurs na odznakę Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) wygrał projekt Kazimierzy Dobrowolskiej z Wilna, natomiast także przedstawiciele śląskiego ZNP przesłali piękne projekty o wymowie patriotyczno-związkowej a szczególnie „Ogniskowiec” do autorów należeli Władysław Pająk Janów Miejski Szkoła III, Szopienice Górny Śląsk, Gonet Józef Mysłowice, Seminarium Nauczycielskie Męskie, Ignacy Jaromek z Mysłowic czy Hess Kazimierz z Ogniskowca Mysłowice albo Marian Zródłowski nauczyciel w Kopalni Emy koło Rybnika Górny Śląsk.
- Ustanowiona w 1932 roku odznaka Związku Nauczycielstwa Polskiego autorstwa Kazimierzy Dobrowolskiej symboliką nawiązuje w oczywisty sposób do motywów patriotycznych poprzez biało-czerwoną kolorystykę, nie bez znaczenia pozostają linie - promienie (wschodzącego) słońca, ukazujące się zza flagi narodowej; akronim ZNP umieszczono na czerwonej tarczy sugerującej tarczę słoneczną. O trafności graficznej niech świadczy także fakt, iż część skojarzeń idzie w stronę husarii (pióra, wstęga i tarcza obronna sugerująca polską tradycję szlachecką i rycerską). Rysunek utrzymany w stylistyce art déco.
- Pierwszy opis jaki został zamieszczony w "Głosie Nauczycielskim" nr 27 z 1933 roku s. 489 jest następujący "nowa odznaka związkowa wykonana jest ze srebra w kształcie tarczy. Rysunek symbolizuje charakter naszej organizacji. Wstęga w barwach narodowych wskazuje na polskość i patriotyzm naszej grupy zawodowej, słońce wraz z promieniami - symbolizuje zawód nasz, litery okręgu - tworzą inicjały naszej organizacji".

Projekt odznaki nr 1 z „Ogniskowca” – autor. Hess Kazimierz
Mysłowice, Arch. ZG ZNP Warszawa.

Projekty odznak nr 2 i 3 z „Ogniskowca” – autor. Hess Kazimierz
Mysłowice, Arch. ZG ZNP Warszawa.

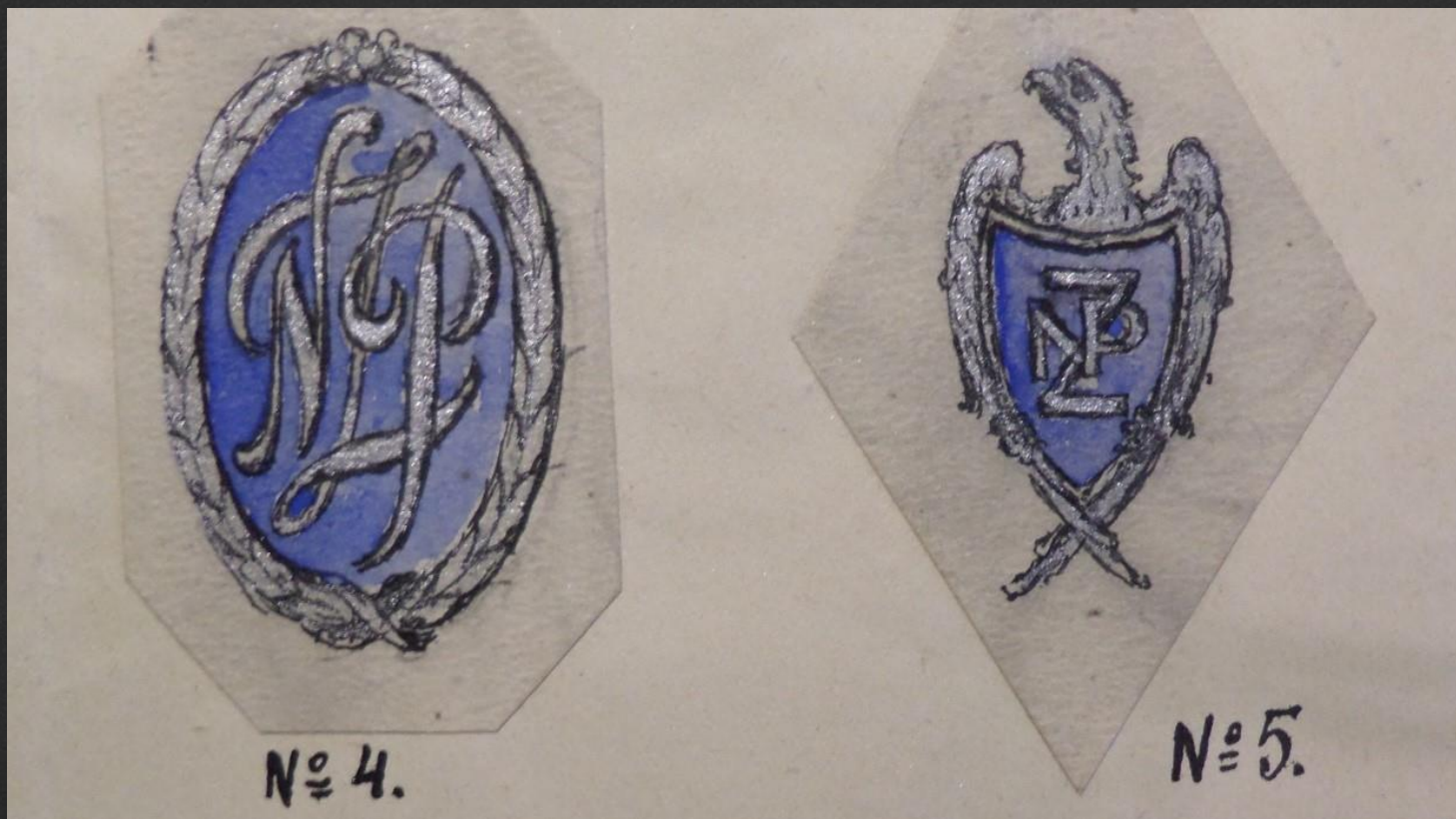

Nr 2.

Nr 3.

Projekty odznak nr 4 i 5 z „Ogniskowca” – autor. Hess Kazimierz
Mysłowice, Arch. ZG ZNP Warszawa.

Projekt odznaki nr 1 z „Ogniskowca” – autor. Hess Kazimierz
Mysłowice, Arch. ZG ZNP Warszawa.

Projekty odznak „Wytrwałość- zwycięstwo” wraz z opisem autorstwa Władysława Pajaka, Janów Miejski Szkoła III Szopienice Górny Śląsk, Arch. ZG. ZNP Warszawa.

9 dni 12. listopada 1932 r.

Do
Urzędu Głównego
Stowarzyszenia Polaków
 w **Warszawie**.

Przedłożył się na opisanie swoich na odznak „Z. N. P.”
 w Stowarzyszeniu - powstała nam potrzeba w związku z
 projektem wykonawczej odznaki - jak i również materiału sam w sobie
 parę zaobserwacji pod podjęciem „Wytrwałość - zwycięstwo”

Załączniki: 1 koperta z wzorami
 i 6 projektów odznak

Uwaga! Proszę o 16. projektów odznaki o następujących kształtach (nie zmieniać
 opisaniami w Stowarzyszeniu) i rozmiarami a jednocześnie:
 1) na 16 kwadratów, 2) w kształcie trójkąta (półkolistego) 3) w kształcie trójkąta
 4) kształt na odznak ten sam jak w projekcie odznaki odznaki odznaki odznaki
 5) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać) 6) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać)
 7) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać) 8) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać)
 9) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać) 10) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać)
 11) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać) 12) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać)
 13) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać) 14) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać)
 15) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać) 16) kształt projektów odznaki w kształcie trójkąta (nie zmieniać)

1. **Wytrwałość - zwycięstwo!**

2. **Wytrwałość - zwycięstwo!**

3. **Wytrwałość - zwycięstwo!**

4. **Wytrwałość - zwycięstwo!**

5. **Wytrwałość - zwycięstwo!**

6. **Wytrwałość - zwycięstwo!**

7. **Wytrwałość - zwycięstwo!**

8. **Wytrwałość - zwycięstwo!**

Projekt 1 - odznaki
 1) kształt odznaki
 2) kształt odznaki
 3) kształt odznaki
 4) kształt odznaki
 5) kształt odznaki
 6) kształt odznaki
 7) kształt odznaki
 8) kształt odznaki
 9) kształt odznaki
 10) kształt odznaki
 11) kształt odznaki
 12) kształt odznaki
 13) kształt odznaki
 14) kształt odznaki
 15) kształt odznaki
 16) kształt odznaki

Projekt 2 - odznaki
 1) kształt odznaki
 2) kształt odznaki
 3) kształt odznaki
 4) kształt odznaki
 5) kształt odznaki
 6) kształt odznaki
 7) kształt odznaki
 8) kształt odznaki
 9) kształt odznaki
 10) kształt odznaki
 11) kształt odznaki
 12) kształt odznaki
 13) kształt odznaki
 14) kształt odznaki
 15) kształt odznaki
 16) kształt odznaki

Projekt 3 - odznaki
 1) kształt odznaki
 2) kształt odznaki
 3) kształt odznaki
 4) kształt odznaki
 5) kształt odznaki
 6) kształt odznaki
 7) kształt odznaki
 8) kształt odznaki
 9) kształt odznaki
 10) kształt odznaki
 11) kształt odznaki
 12) kształt odznaki
 13) kształt odznaki
 14) kształt odznaki
 15) kształt odznaki
 16) kształt odznaki

Projekt 4 - odznaki
 1) kształt odznaki
 2) kształt odznaki
 3) kształt odznaki
 4) kształt odznaki
 5) kształt odznaki
 6) kształt odznaki
 7) kształt odznaki
 8) kształt odznaki
 9) kształt odznaki
 10) kształt odznaki
 11) kształt odznaki
 12) kształt odznaki
 13) kształt odznaki
 14) kształt odznaki
 15) kształt odznaki
 16) kształt odznaki

Projekt 5 - odznaki
 1) kształt odznaki
 2) kształt odznaki
 3) kształt odznaki
 4) kształt odznaki
 5) kształt odznaki
 6) kształt odznaki
 7) kształt odznaki
 8) kształt odznaki
 9) kształt odznaki
 10) kształt odznaki
 11) kształt odznaki
 12) kształt odznaki
 13) kształt odznaki
 14) kształt odznaki
 15) kształt odznaki
 16) kształt odznaki

Projekt 6 - odznaki
 1) kształt odznaki
 2) kształt odznaki
 3) kształt odznaki
 4) kształt odznaki
 5) kształt odznaki
 6) kształt odznaki
 7) kształt odznaki
 8) kształt odznaki
 9) kształt odznaki
 10) kształt odznaki
 11) kształt odznaki
 12) kształt odznaki
 13) kształt odznaki
 14) kształt odznaki
 15) kształt odznaki
 16) kształt odznaki

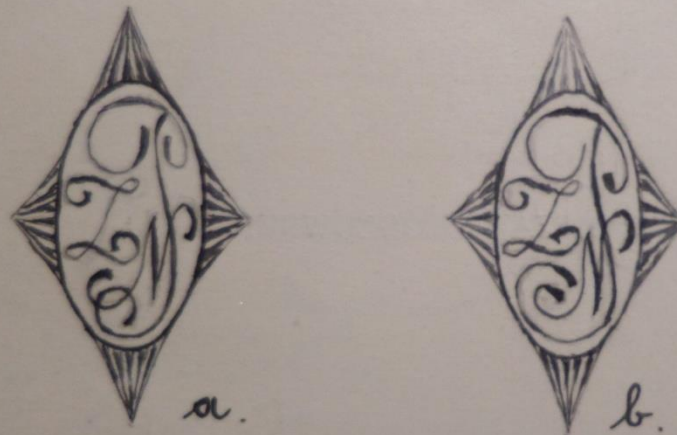
Projekt 7 - odznaki
 1) kształt odznaki
 2) kształt odznaki
 3) kształt odznaki
 4) kształt odznaki
 5) kształt odznaki
 6) kształt odznaki
 7) kształt odznaki
 8) kształt odznaki
 9) kształt odznaki
 10) kształt odznaki
 11) kształt odznaki
 12) kształt odznaki
 13) kształt odznaki
 14) kształt odznaki
 15) kształt odznaki
 16) kształt odznaki

Projekt 8 - odznaki
 1) kształt odznaki
 2) kształt odznaki
 3) kształt odznaki
 4) kształt odznaki
 5) kształt odznaki
 6) kształt odznaki
 7) kształt odznaki
 8) kształt odznaki
 9) kształt odznaki
 10) kształt odznaki
 11) kształt odznaki
 12) kształt odznaki
 13) kształt odznaki
 14) kształt odznaki
 15) kształt odznaki
 16) kształt odznaki

Projekty odznak „Wytrwałość- zwycięstwo” autorstwa Władysława Pająka, Janów Miejski Szkoła III Szopienice Górny Śląsk, Arch. ZG. ZNP Warszawa.

Projekty odznak związkowych autorstwa Żurowskiego Mariana
nauczyciela w Kopalni Emy Koło Rybnika Górny Śląsk, Arch. ZG
ZNP w Warszawie.

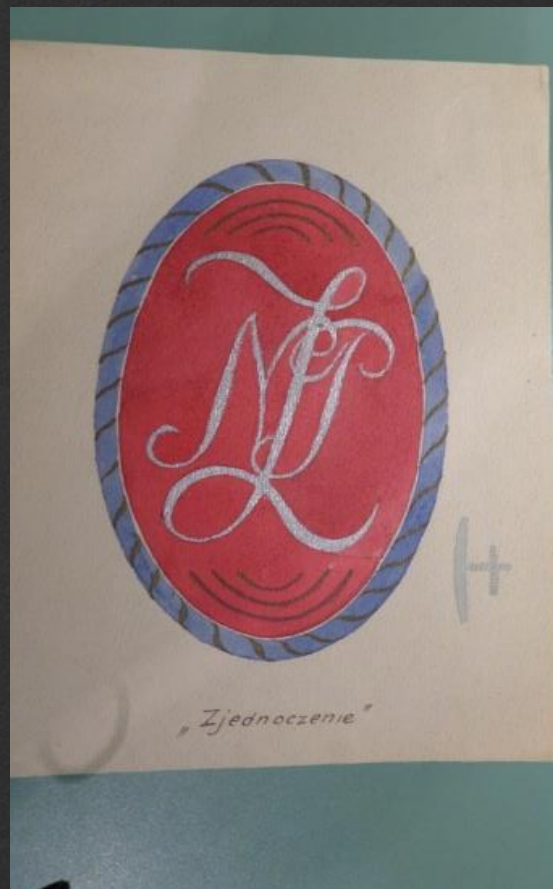
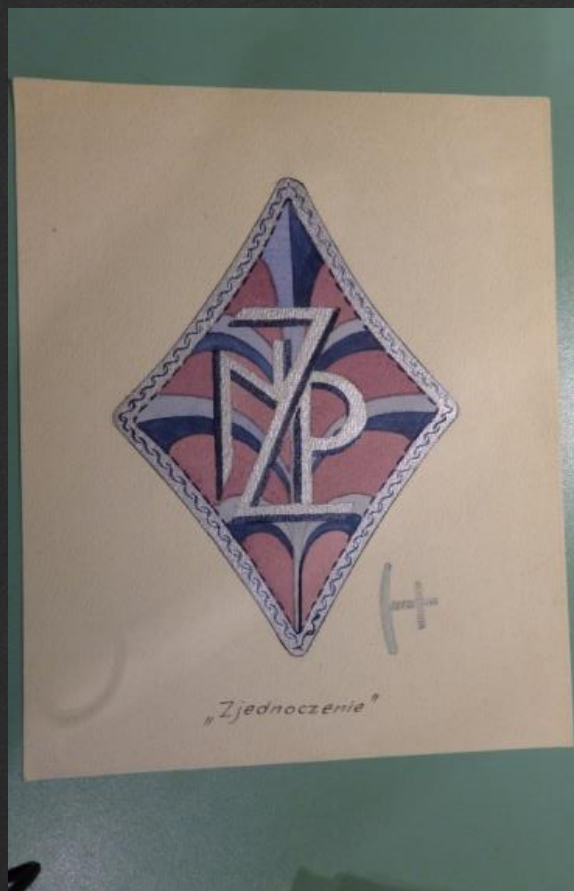

Sto i materjał jak w odznacze starej.

Projekty odznak związkowych „Siła” autorstwa Józefa Gnata z
Mysłowic z Seminarium Nauczycielskiego Męskiego, Arch. ZG
ZNP w Warszawie.

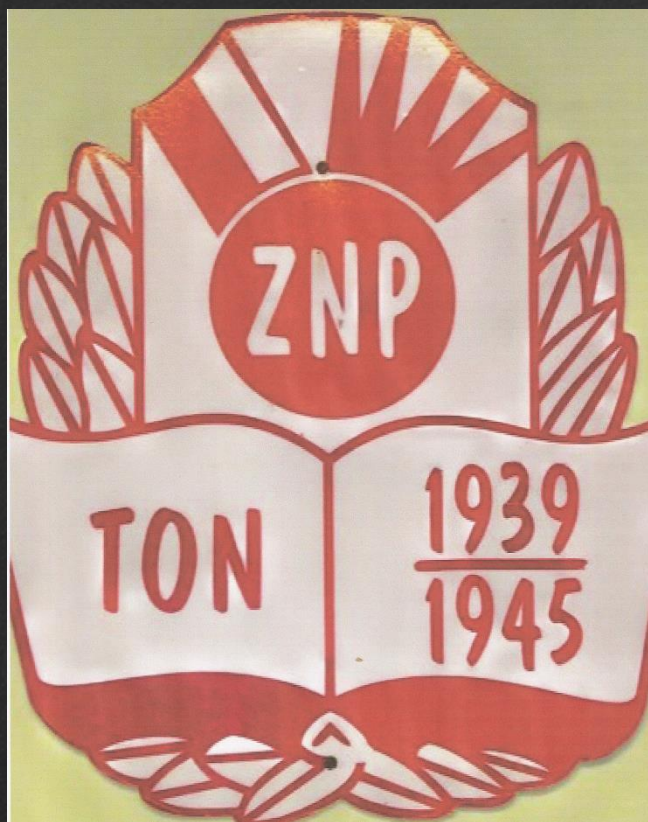
Projekty odznak związkowych „Zjednoczenie” autorstwa Ignacego Jaromka z Mysłowic z Seminarium Nauczycielskiego Męskiego, Arch. ZG ZNP w Warszawie.

Projekt odznaki niezidentyfikowanego autora z
Górnego Śląska. Arch. ZG ZNP Warszawa

Tajna Organizacja Nauczycielska – Śląsk 1939-1945

Przygotowanie Niemiec do walki z polską oświatą na Śląsku

Przed wybuchem wojny władze III Rzeszy w Berlinie nakazały stworzenie listy polskich obywateli, których uznano za szczególnie „niebezpiecznych”. W ten sposób powstała specjalna księga gończa tzw. Sonderfahndungsbuch Polen. Osoby w niej umieszczone po zajęciu Polski miały być uwięzione, a następnie zlikwidowane. Lista zawierała nazwiska 8700 osób z całej Polski, z czego ponad 1000 z województwa śląskiego, w tym wielu nauczycieli

Struktura TON z zaznaczonym z okręgiem Katowice

TAJNA ORGANIZACJA NAUCZYCIELSKA

W październiku 1939r ZNP rozpoczął podziemną działalność jako Tajna Organizacja Nauczycielska (TON).

Tajna Organizacja Nauczycielska będąc jednym z ogniw polskiego ruchu oporu: organizowała tajne nauczanie, opracowywała projekty systemu szkolnego w wolnej Polsce, spieszyła z pomocą nauczycielstwu, prowadziła kształcenie nauczycielskie.

Organizacja TON

TON na Śląsku

☞ Wszystkie te działania związkowe oraz rozwój szkolnictwa śląskiego zahamował wybuch II wojny światowej. Śląscy nauczyciele podobnie jak wszyscy związkowcy zaangażowani zostali w walkę o niepodległość zarówno z bronią w ręku jak i działając na zapleczu, a w czasie okupacji lat 1939-1945 zasilili organizację podziemne oraz Tajne Nauczanie w ramach Tajnej Organizacji Nauczycielskiej (TON- kryptonim podziemny ZNP). Obszar Śląska został przyłączony do Rzeszy, co utrudniło poważnie działalność tajnego nauczania i Polskiego Państwa Podziemnego stąd też struktury TON rozwinęły się głównie na obszarach Generalnego Gubernatorstwa a śląskie nauczycielstwo znalazło schronienie w okręgu krakowskim tworząc śląski oddział TON. Danina krwi nauczycieli związkowców śląskich była wysoka jednym z przedstawicieli był Marian Batko (1901-1941) zamęczony w niemieckim obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu/ Auschwitz.

ZNP – podziemny kryptonim TON
część Polskiego Państwa Podziemnego 1939-
1945
C

TONP

A photograph of a rectangular piece of light-colored paper with the word "TONP" written on it in a hand-drawn, blocky font. The letters are dark brown or black. The paper is placed on a textured, brownish surface. The word "TONP" is written in a slightly irregular, hand-drawn style, with the 'O' being a simple circle and the 'P' having a thick, blocky appearance.

TON na Śląsku

- ❧ Śląskie Biuro Szkolne zostało wyodrębnione z szerszej komórki szkolnej – Biura Szkolnego Ziem Zachodnich. Utworzyli je byli nauczyciele ze Śląska: dr Alojzy Targ, dr Stefania Mazurek i dr Kazimierz Popiołek, który Śląskim Biurem Szkolnym kierował.
- ❧ W styczniu 1940 roku zawiązało się w Krakowie tajne kuratorium na czele którego stał śląski działacz oświatowy Jan Smoleń. W jego skład wchodził: Włodzimierz Gałęcki, Maria Chrzanowska oraz Mieczysława Mitera – Dobrowolska. Jesienią 1940 roku w tajnym kuratorium powstała sekcja śląska tzw. Ośrodek Szkolny Tajnego Nauczania dla młodzieży śląskiej.

Marian Batko 1901-1941

Informacja o przyznaniu Krzyża Virtuti Militarii Marianowi Batko

KANCELARIA RADY PAŃSTWA
BIURO ODZNACZEŃ PAŃSTWOWYCH

Warszawa, dn. 10 grudnia 1979 r.

Nr Odzn. 428-268-79

Obywatel
Karol BATKO

ul. Bitwy pod Lenino 11 m. 11
31-029 Kraków

W związku z pismem Obywatela - Biuro uprzejmie informuje, że Ob. Marian Batko na wniosek Zarządu Głównego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację - uchwałą Rady Państwa Nr O - 283 z dnia 23. III. 1972 r. został odznaczony Krzyżem Złotym Orderu Virtuti Militarii. (pośmiertnie)

Biuro przesyła w załączeniu żądany odpis wniosku o odznaczenie oraz uzasadnienie wniosku.

Zał. 1

*Kierownik Kancelarii
Jolanta Książkowska*

Bronisław Wilhelm Trzaskalik, 1901 – 1963

członek TON śląskiego

- ✎ mgr UJ pedagog. Syn górnika spod Karwiny. W rodzinnych stronach pracował jako nauczyciel i działacz
- ✎ oświatowy tamtejszej Polonii do 1922 roku. Później w Rozdziemiu i Mysłowicach oraz jako kierownik PSP w Kostuchnie powiat Katowice, gdzie był sekretarzem Polskiego Związku Zachodniego i działaczem Związku Powstańców Śląskich.
- ✎ Po wybuch wojny przyjechał z rodziną do Krakowa. W latach 1940 – 42 był członkiem Miejskiej Komisji Oświaty i Kultury w Krakowie. Organizował i prowadził komplety tajnego nauczania w Podgórzu. Kolportował prasę podziemną. Aresztowany 11 listopada 1942 roku pod zarzutem organizowania tajnego nauczania i kolportażu prasy. Aż do wyzwolenia przebywał kolejno
- ✎ w więzieniu na Montelupich (4 miesiące) i w obozach: Oświęcimiu, Gross –Rosen i Sachsenhausen.
- ✎ Po wyzwoleniu do 1947 roku pracował jako psycholog w Ośrodku Poradnictwa Psychologicznego i Zawodowego, Wojewódzkim Ośrodku Selekcyjnym, Pracowni Psychologii Pracy, wojewódzkiej Przychodni Zdrowia Psychicznego w Katowicach oraz Instytucie Medycyny Pracy w Przemyśle Górniczym i Hutniczym w Zabrze. Jako naukowiec pracował nad testami uzdolnień kandydatów do pracy w górnictwie i hutnictwie. Wycieńczony trudami obozów koncentracyjnych zapadał często na zdrowiu. Zmarł 30 listopada 1963 roku.

Bronisław Wilhelm Trzaskalik , 1901 – 1963
członek TON śląskiego

Marian Ziemba (1900 – 1978)

członek TON śląskiego

- ☞ doktor filozofii UJ. Kierownik PSP w Piekarach Śląskich. Uczestnik kampanii wrześniowej.
- ☞ Od września 1941 roku brał czynny udział w tajnym nauczaniu w Ośrodku nr XI, a od 1943 roku był kierownikiem IV Rejonu Tajnego Nauczania.
- ☞ Członek Miejskiej Komisji Oświaty i Kultury w Krakowie i referent ds. szkolnictwa powszechnego i średniego. Od 1945 roku organizator Liceum Pedagogicznego w Opolu., inspektor szkolny w Katowicach. Wykładowca WSP w Krakowie, członek Komisji Nauk Pedagogicznych Oddziału PAN.

Marian Ziemia członek TON śląskiego

Jan Smoleń (1901 – 1945) członek krakowskiego i śląskiego TON

✎ mgr fil. UJ. nauczyciel PLiG w Rudzie Śląskiej i Katowicach. Od 1935 r. delegowany na stanowisko nauczyciela w Polskim Gimnazjum w Bytomiu. Działacz Uniwersytetu Ludowego Polsko – Katolickiego Towarzystwa Szkolnego. Członek Zarządu Głównego TNSW. W czasie okupacji działał na terenie Krakowa jako kierownik Okręgowego Biura Szkolnego, które kierowało tajnym szkolnictwem. Uwięziony we wrześniu 1942 r. wraz z członkami Okręgowej Krakowskiej Rady Spółdz. przebywał przez dwa miesiące w więzieniu na Montelupich wraz z innymi członkami, gdzie usiłowano uwieczonym dowieść, że udzielali pomocy ukrywającym się przed pościgiem gestapo. Po wyzwoleniu objął stanowisko kuratora Okręgu Szkolnego w Katowicach, gdzie podjął pracę nad odbudową zniszczonego szkolnictwa. Zginął w czerwcu 1945 r. pod Strzelcami w wypadku samochodowym.

Jan Smoleń (1901 – 1945) członek
krakowskiego i śląskiego TON

Adolf Molak członek śląskiego

TON

- ☞ dr nauczyciel Państwowego Pedagogium w Kielcach. Działacz ŻNP.
- ☞ Wybuch wojny zastał go w rodzinnym Cieszynie, gdzie podjął prace w ROCH-u jako inspektor organizacyjny i przewodniczący Komisji Oświaty i Kultury podokręgu Śląsk. Od 1940 r. mieszka i pracuje w Krakowie utrzymując stały kontakt ze Śląskiem jako łącznik i kolporter prasy podziemnej, skryptówi podręczników. W Okręgowym Biurze Szkolnym: referent tajnego kształcenia i nauczycieli, podejmuje prace organizacyjne i pedagogiczne oraz planowanie sieci kształcenia nauczycieli. W 1943/44 sekretarz redakcji podziemnego pisma „Odra – Nysa”.

Adolf Molak członek śląskiego

TON

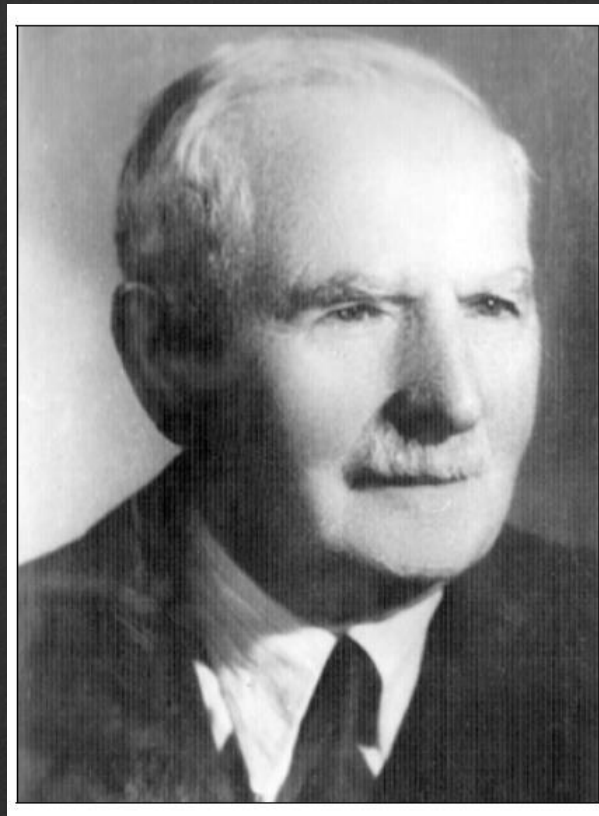

Tadeusz Furman ur. 1885 r. członek śląskiego TON

☞ Kierownik Szkoły Powszechnej w Wełnowcu pow. Katowice. Działacz ZNP, Związku Powstańców Śląskich. Sekretarz Zarządu Okręgu Związku Inteligencji Ludowej i Przyjaciół Wsi. Po wybuchu wojny osiedlił się w Krakowie. Od jesieni 1940 r. pełnił funkcję skarbnika OBSz. Miał zlecone: prowadzenie kasy, rozprowadzanie dotacji, sporządzanie preliminarzy i sprawozdań finansowych. Członek Okręgowej Komisji Oświaty i Kultury ROCH-a. Jego kilkupokojowe mieszkanie przy ul. Pstrowskiego 5/11 przez cały okres okupacji szczęśliwie służyło jako główny lokal Okręgowego Biura szkolnego, a częściowo ROCH-a.

Tadeusz Furman ur. 1885 r. członek
śląskiego TON

Straty TON i nauczycielstwa polskiego na Śląsku

- ☞ Na terenie byłego województwa śląskiego z miejsca po kampanii wrześniowej zamknięto wszystkie szkoły polskie, dając zezwolenie tylko na działanie niemieckich.
- ☞ Śląsk – Intelligenzaktion Schleisen (1939-1940, 2 tysiące ofiar).
- ☞ Związek Nauczycielstwa Polskiego został zdelegalizowany
- ☞ Według niepełnych danych w rejencji katowickiej aresztowano i stracono: do końca 1939 roku – 28 nauczycieli; w 1940 roku - 139; w 1941 roku – 53, w 1942 roku – 32, w 1943 roku – 18, w 1944 roku – 11 i w 1945 roku – 4 nauczycieli.

Straty TON i nauczycielstwa polskiego na Śląsku

☞ Reasumując straty nauczycielstwa polskiego w rejencji katowickiej to: 52 poległych jeszcze w czasie trwania kampanii wrześniowej, 325 w obozach koncentracyjnych z czego najwięcej w Oświęcimiu - 121, Mauthausen - Gusen - 115, w Dachau - 31. 46 nauczycieli zginęło w więzieniach, z czego co najmniej 14 w Katowicach. W egzekucjach publicznych zginęło kolejnych 20.

Recenzja działań TON

- ❧ Niemcy m.in. tworząc program oświatowy Generalnego Gubernatorstwa pisząc, że „Nauczycieli a zwłaszcza nauczycielek polskich nie można będzie pozostawić w służbie z uwagi na ich nastawienie narodowe”.
- ❧ Kolejnym zaś dowodem na skuteczność tajnej oświaty jest Memoriał skierowany do Heinricha Himmlera szefa niemieckiego gestapo z 25 sierpnia 1943 roku w którym ocenia się tajne szkolnictwo w następujący sposób [...] „Nikogo nie da się bardziej zapalić do sprawy narodowej niż młodzież, która posiada takich wychowawców.”
- ❧ Widać tu podziw dla polskiego nauczyciela i całej struktury oświatowej i TON-u. Jedno jest pewne tajne nauczanie oraz TON stały się istotnym elementem całego systemu skierowanego przeciw okupantom, a kwestia jego organizacji stała się nadrzędnym celem łączącym wszystkie środowiska w oparciu o struktury TON-u. Była to zasadnicza część oporu cywilnego całego narodu polskiego w walce o przetrwanie.

ZNP na Śląsku po 1945 roku

ZNP na Śląsku po 1945 roku

☞ Po 1945 roku dawne województwo śląskie objęło większy obszar a zaraz po zakończeniu wojny reaktywowano organizacje, która rozwija Józef Syska i Jan Żebrok. Do 1947 roku trwał proces zniewalania przez komunistów organizacji związkowej nie tylko na Śląsku, ale w całej Polsce. Mimo to że w 1947 r. w Bytomiu zjazd doprowadził do złamania kierownictwa przez komunistów. Związkowcy upomnieli się o swych kolegów i dbali o deportowanych z kresów i powracających z Syberii. Śląsk odbudowywał struktury.

Prezesa okręgu śląskiego po 1945 r.

- Orłowski Bolesław – Funkcję prezesa Okręgu Śląskiego pełnił: VI–IX 1945.
- Feliks Józefowicz – 1945-1948 i 1957-1959
- Czesław Łojko – 1948-1949
- Teofil Łabuś (p.o.) – 1949-1950
- Antoni Grzybowski – 1950-1954
- Julian Kryniszczak – 1954-1957
- Kazimierz Stelmach – 1959-1970
- Włodzimierz Łętek – 1970-1981
- Jerzy Surman – 1983-2006
- Kazimierz Piekarczyk – 2006-2010
- Jadwiga Aleksandra Rezler – 2010 do nadal

Bibliografia

- ❧ Archiwum ZNP Okręg Małopolski
- ❧ Archiwum ZNP Okręg Śląski
- ❧ Archiwum ZG ZNP Warszawa
- ❧ Archiwum ZNP Kraków Śródmieście
- ❧ Narodowe Archiwum Cyfrowe
- ❧ Andrzej Kubica , *Zarys szkolnictwa w województwie śląskim w latach 1922 – 2022*, Katowice 2022
- ❧ *Encyklopedia Związku Nauczycielstwa Polskiego województwa śląskiego*, t. I-IV, Katowice 1998, 2000, 2002, 2005 i 2011.
- ❧ Ogniskowiec R. XV (XXX) Nr 2/2022 poświęcony stuleciu polskiej oświaty i Związku na Ziemi Śląskiej.
- ❧ A.Glimos-Nadgórska, *Polskie szkolnictwo powszechne województwa śląskiego (1922-1939)*, Katowice 2000.
- ❧ P. Kowolik, *Józef Syska (1890-1982) : prekursor edukacji elementarnej na Śląsku*, „Nauczyciel i Szkoła” Nr 1 (2), R. 1997, s. 123-129.
- ❧ P. Wierzbicki, *Przypominamy ważne wydarzenia dla historii Polski i ZNP*, „Głos Nauczycielski”, Nr 39, 29 września 2021 r., s. 12
- ❧ P. Wierzbicki, 100-lecie początków szkoły polskiej i Związku na Śląsku, , „Głos Nauczycielski”, Nr 29-3-, 20-27 lipca 2022 r., s. 16-17.
- ❧ P.Wierzbicki, „Marian Batko i inni nauczyciele Tajnej Organizacji Nauczycielskiej – więźniowie i ofiary KL Auschwitz, „Głos Nauczycielski” nr 5, 29 styczeń 2020 r., s. 6.
- ❧ *Tajna Organizacja Nauczycielska. Działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego podczas okupacji hitlerowskiej 1939-1945*, red. W. Panek, A. Ryś, D. Sala i red. naukowa P. Wierzbicki, Kraków 2016.
- ❧ M. Wardzyńska „Był rok 1939”. *Operacje niemieckiej policji bezpieczeństwa w Polsce. Intelligenzaktion*, IPN 2009.
- ❧ P. Wierzbicki, *Walka okupanta niemieckiego z polską inteligencją – 80 lat temu miała miejsce Zweite Sonderaktion Krakau*, „Głos Nauczycielski” nr 51-52 grudzień 2019.